

Problematika zlouporabe droga u RH i EU

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

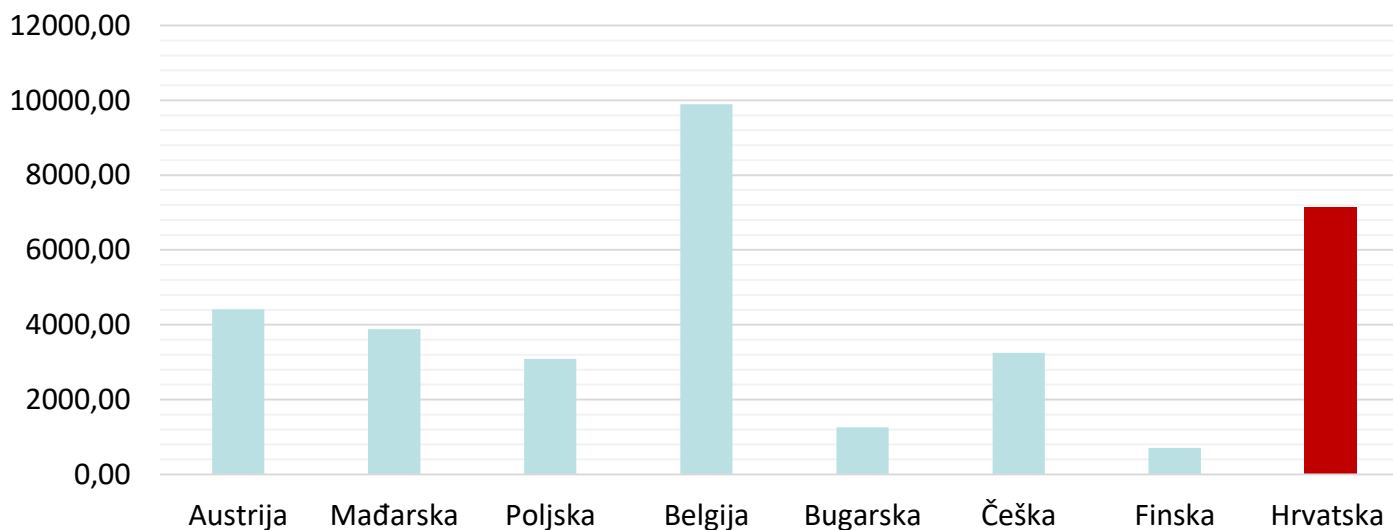
Ključni trendovi u RH

- Relativno stabilan trend ovisnika na liječenju
- Oko 80% svih liječenih ovisnika u sustavu su opijatski ovisnici
- Broj novih ovisnika u tretmanu kontinuirano se smanjuje, osobito broj novih opijatskih ovisnika
- Kod neopijatskih ovisnika prevladava ovisnost o kanabisu
- Tijekom godina primjetan je i pad ukupnog broja ovisnika u tretmanu terapijskih zajednica
- **U posljednje tri godine rekordan broj zapljena svih vrsta droga**
- U posljednjih šest godina **stabilan trend za kaznena djela** od 2.700 u 2013. do 2.867 kaznenih djela u 2019.; porast broja prekršaja vezanih za zlouporabu droga sa oko 5.500 u 2013. na 8.314 u 2019
- Procijenjeni ukupni javni rashodi za provedbu politike o drogama godišnje iznose oko 900.000.000,00 kuna, od čega se više od 50% ukupnih rashoda odnosi na područje tretmana ovisnosti

Zahtjevi za liječenjem EU – RH

Zadnje dostupne informacije o zahtjevima za liječenje prema EMCDDA bazi podataka za 2017. usporedba RH -EU

Broj osoba u tretmanu; Austrija – 4414, Mađarska – 3881, Poljska – 3084, Belgija- 9895, Bugarska- 1256, Češka – 3249, Finska – 707, RH-7157

Nova Nacionalna strategija i Akcijski plan

- Izrađeni novi strateški dokumenti – objedinjeni ciljevi i prioriteta na području ovisnosti i ovisničkih ponašanja – **koherentni pristup - objedinjavanje područja politike prema drogama, alkoholu, duhanu, kockanju te ponašajnim ovisnostima**
- **Postignut konsenzus oko strukturnih i programskih promjena** postojećeg sustava s ciljem prilagodbe novim potrebama i trendovima
- Naglašena javnozdravstvena orijentacija u provedbi politike prema ovisnostima - prihvaćeni pristup u svim važećim EU strategijama iz područja ovisnosti.
- Nacrt Nacionalne strategije 2020.- 2029. i Akcijskog plana 2020.- 2024. nalaze se u postupak donošenja

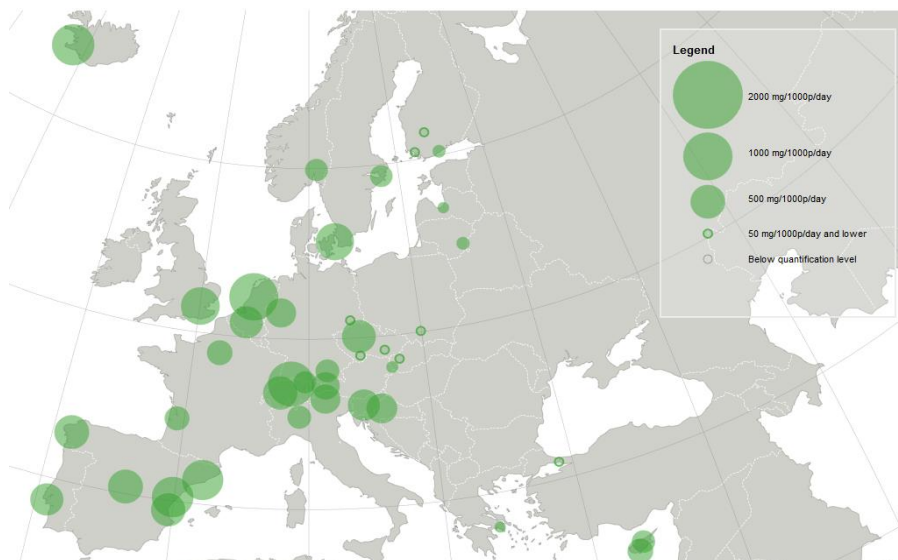
Što nam govore trendovi - Potrošnja droga prema analizi u otpadnim vodama

- **EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2019.)** - Najopsežnija analiza otpadnih voda - 68 gradova iz 23 EU zemalja - 4 vrste droga: kokain, amfetamin, metamfetamin i MDMA (ecstasy)
- Na području Zagreba – dnevno se “potroši” **395.6 miligrama (2018.- 234.5 miligrama)** kokaina na 1000 stanovnika - tri puta više kokaina nego prije pet godina
- Zagreb je među prvih dvadesetak gradova kad je riječ o potrošnji amfetamina i ecstasyja – dnevno – **145.7 miligrama amfetamina, odnosno 36.5 miligrama ecstasyja (2018. – 76.1 mg amfetamina, odnosno 29.8 mg ecstasyja)** na 1000 stanovnika
- Izmjerene količine kokaina i ecstasyja očekivano su povećane u danima vikenda, dok je zlouporaba amfetamina ravnomjerno „raspoređena“ u svim danima tjedna

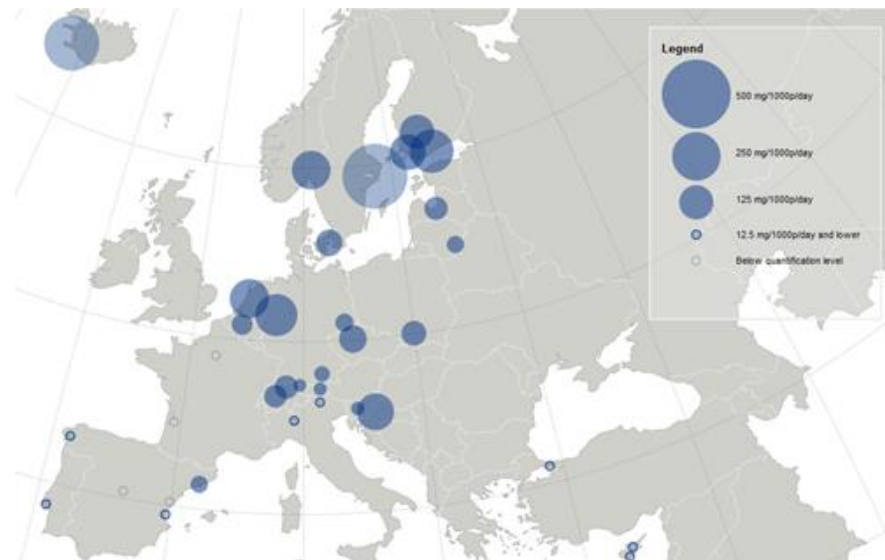

EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2019.)

KOKAIN

AMFETAMIN

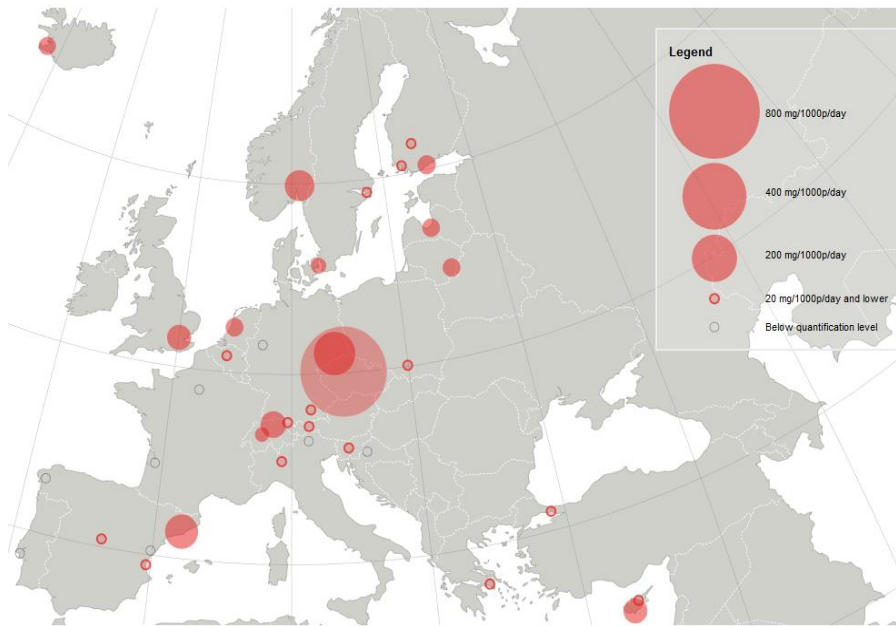

Izvor: EU Analiza droga u otpadnim vodama 2020.

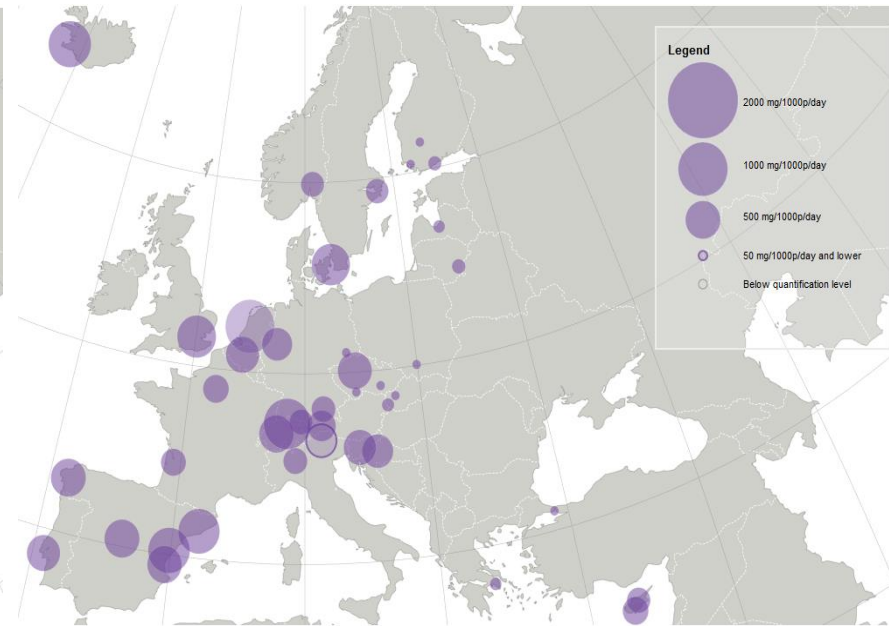

EU Analiza droga u otpadnim vodama: EU studija provedena u više gradova (2019)

METAMFETAMIN

ECSTASY

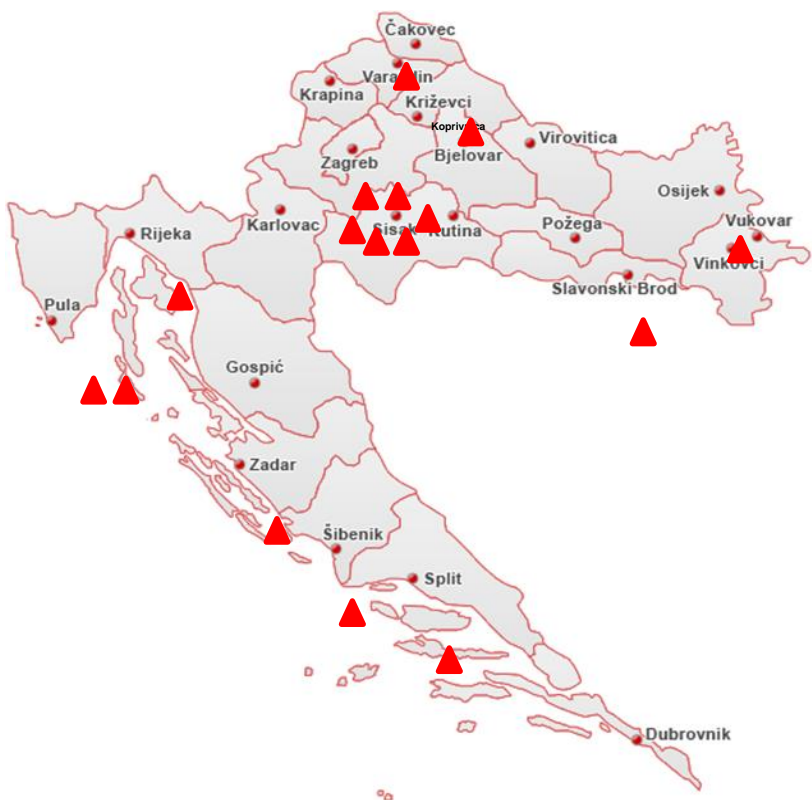
Izvor: EU Analiza droga u otpadnim vodama 2020.

Tržište novih droga

Nove droge = tvari, sintetske i prirodne, koje **nisu kontrolirane** u okviru međunarodnih zakona i koje se često proizvode s namjerom da **oponašaju učinke kontroliranih tvari**.

❖ Do lipnja 2020. u EU identificirano je 14 NPT

SMART shopovi (21 u RH) nude proizvode sa sadržajem širokog spektra novih psihoaktivnih tvari, od kojih je značajan broj vrlo **rizičan za zdravlje** konzumenata.

U RH od 2005. identificirano 118 novih psihoaktivnih spojeva od čega u 2019. 8 novih droga (najzastupljenija skupina sintetskih kanabinoida)

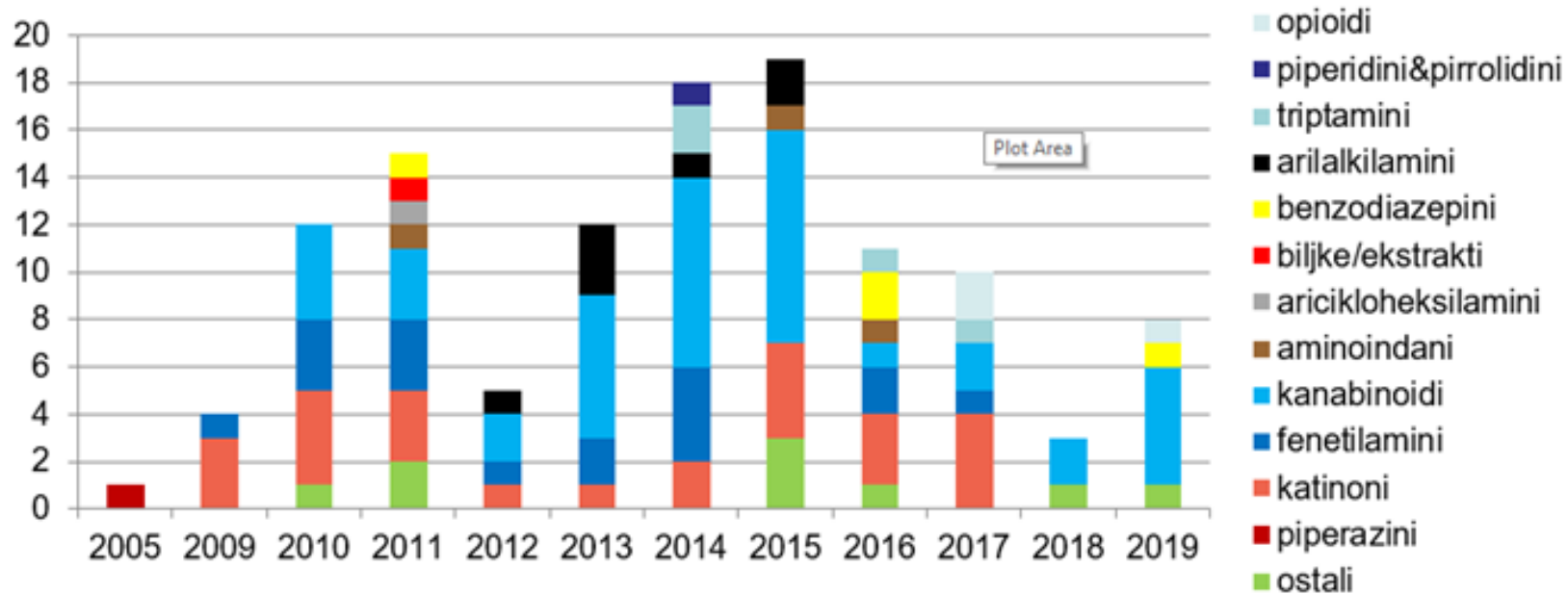
Izmjene Zakona o suzbijanju zlorporabe droga (2019)

- uvođenje **definicije** pojma novih droga,
- nadzor i postupanje** nadležnih tijela **nad prometom** novih droga **do njihovog stavljanja na listu droga**,
- postupak analize** takvih tvari.

Tržište novih droga

Izvor: Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“

Osiguranje kvalitete programa prevencije

PREGLED INTERVENCIJA

- 2011-2012 razvoj IT online **baze podataka**
www.programi.uredzadroke.hr

EDUKACIJE

- Od 2011. u suradnji s međunarodnim organizacijama (EK, EMCDDA..)
- 2014.-2018. EDPQS **edukacije** – provoditelji udruge
- 2019.- 4 regionalne edukacije za NVO i za zdravstveni sustav (ŽZJZ)

ISTRAŽIVANJA I EVALUACIJA

- U suradnji s ERF-om: **Istraživanja** usklađenosti programa prevencije ovisnosti s EU standardima
- **Evaluacija** financiranih projekata

KVALITETA

- 2016. Uspostavljeno **Povjerenstvo** za procjenu kvalitete – razvoj kriterija za dodjelu certifikata

FINANCIRANJE

- Od 2014. - **povezivanje** kriterija **kvalitete** projekata s **financiranjem**
- Standardi uvedeni u natječaj za udruge
- 2020. – Standardi bi se trebali uvesti u natječaj za zdravstvene organizacije

DOKUMENTI

- 2017. - **Minimalni standardi** za djecu i mlade u odgojno –obrazovnim ustanovama
- Suglasnost za provedbu programa u školama izdaje Agencija za odgoj i obrazovanje

Zlouporaba sredstava ovisnosti kod romskih zajednica u Međimurskoj županiji (2019)

- Hrvatski zavod za javno zdravstvo u suradnji sa partnerima u 2019. proveo **istraživanje potreba i socijalnih rizika kod djece i mladih Roma u Međimurskoj županiji s naglaskom na uporabu sredstava ovisnosti**
- **Metode; 5 Fokus grupa** s djecom i mladima u dobi od 14. do 21. u dvije romske zajednice, **Strukturirani intervju** s predstavnicima odabranih romskih zajednica, **Upitnik** s ciljem ispitivanja potreba i socijalnih rizika u dvije osnovne škole koje pohađaju djeca Romi u Međimurju (**N = 146**)
- **Rezultati;** učestalo konzumiranje droga, osobito *galaxyja*, alkohol i nasilje u obitelji, kockanje i kamatarenje, nedostatak sadržaja za provođenje slobodnog vremena mladih, siromaštvo, nezaposlenost i nedovoljno uključivanje mladih u srednjoškolsko obrazovanje, osjećaj diskriminacije od strane neromske populacije, povezanost zajednice, emocionalna povezanost djece i roditelja u romskim obiteljima te pozitivan doživljavaj škole i školskog okruženja
- U 2020. HZJZ u suradnji s timom iz Međimurske županije planira izraditi preventivni program namijenjen djeci i mladim Romima

Osiguranje kvalitete programa tretmana

- **Smjernice za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu** – cilj harmonizacija sustava i unapređenje kvalitete tretmana
- **Smjernice za programe smanjenje šteta povezanih s uporabom droga** - cilj spriječiti i smanjiti štetu uzrokovanu zlouporabom droga, zagovaraju koncept oporavka (recovery)
- Revizija Smjernica za farmakoterapiju
- Razvoj on-line tretmanskih intervencija
- Istraživanja
- u suradnji s Trimbos institutom - studija procjene kvalitete, učinkovitosti te kapaciteta službi koji pružaju liječenje/ tretman osobama s problemom droga / projekt evaluacije supstitucijske terapije

Osiguranje kvalitete programa resocijalizacije

- **Projekt Resocijalizacije ovisnika o drogama (2007.)** - intervencije socijalnog uključivanja ovisnika u život u zajednici nakon završenog ili za vrijeme liječenja u zdravstvenoj ustanovi, odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili izdržavanja kazne zatvora u zatvorskom sustavu
 - ✓ psihosocijalna podrška
 - ✓ završetak školovanja
 - ✓ prekvalifikacija i zapošljavanje
 - ✓ pomoć pri rješavanju stambenog pitanja ili organiziranog stanovanja liječenih ovisnika (stambene zajednice)
- Od 2007. kada je usvojen Projekt resocijalizacije do kraja 2019.
 - ✓ profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti za **1175** ovisnika
 - ✓ **357** liječenih ovisnika je bilo uključeno u obrazovne programe
 - ✓ **889** liječenih ovisnika je ostvarilo zaposlenje
 - ✓ **896** ovisnika je ostvarilo pravo na školovanje na teret sredstava Ministarstva znanosti i obrazovanja,
 - ✓ **11.261** ovisnika bilo je uključeno u neki oblik pomoći koja im je pružena od strane udruga

Utjecaj COVID-19 na EU tržište droga

- Nestabilnost izazvana epidemijom COVID-19 je dovela do ubrzane prilagodljivosti okruženja vezanog za kriminalne aktivnosti
- *Darkweb* tržište droga, socijalne mreže i aplikacije vezane uz kriptiranu komunikaciju dobili su veću ulogu u osiguravanju dostavljanja droga do konzumenata - smanjenje fizičkih kontakata te plaćanja u gotovini
- Skladištenje **kanabisa** od strane konzumenata u nekim državama doveli su do sniženih maloprodajnih cijena smole i biljnog kanabisa; pojava domaće proizvodnje biljnog kanabisa
- **Kokain** – povećanje cijena, smanjenje čistoće; nastavlja se krijumčarenje pomorskim putem, dok se krijumčarenje zračnim putem drastično smanjilo
- Dostupnost **heroina** se u nekim zemljama smanjila (ovisno o pravilima vezano za ograničenja kretanja/putovanja), nestašice određenih vrsta droga kao što su **sintetski opiodi, crack kokain, amfetamini** - povećana potražnja za sintetskim drogama
- Smanjena konzumacija **MDMA** – otkazani koncerti i festivali

Utjecaj COVID-19 na EU tržište droga

Promjene u veleprodajnim cijenama/kg

Cannabis (herb)

Cannabis (resin)

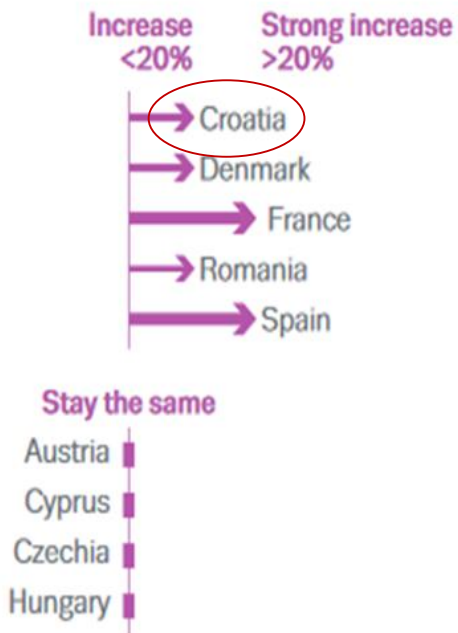

Utjecaj COVID-19 na EU tržište droga

Promjene u veleprodajnim cijenama/kg

Heroin

Cocaine

Utjecaj COVID-19 na EU tržište droga

Promjene u veleprodajnim cijenama

Amphetamine

(price/kg)

Increase
<20%

Stay the same

Strong decrease >20%

MDMA

(price/1 000 tablets)

Increase
<20%

Stay the same

Strong decrease >20%

Methamphetamine

(price/kg)

Increase
<20%

Stay the same

Izazovi – COVID - 19 i tretman ovisnosti

- **Smjernice EMCDDA za rad s korisnicima droga tijekom pandemije COVID-19**
 - ✓ Promicati odgovarajuće mjere socijalne distance i higijenske mjere (putem različitih komunikacijskih kanala, letci, Internet, društvene mreže), osigurati mjere zaštite u prostoru službi, bolnica, udruga, skloništa za beskućnike
 - ✓ Donijeti protokole/smjernice kako bi službe pomogle konzumentima droga koji pokazuju znakove moguće bolesti COVID-19 - jamčiti kontinuitet osnovnih zdravstvenih usluga za konzumente droga, dostupnost i kontinuitet usluga službi osobito dostupnost supstitucijske terapije
 - ✓ Osmisliti alternative u slučaju potrebe za smanjenjem ili obustavom određenih oblika psihosocijalnih intervencija (telefonsko i internetsko savjetovanje, kućni posjeti)
 - ✓ Unaprijediti postojeće prakse u pružanju čistog pribora za injektiranje droga i ostale opreme (npr. pribora za pušenje i inhalaciju), osigurati posebne uvjete za pružanje usluga ovisnicima beskućnicima
- **RH**
 - ✓ liberalnije izdavanje supstitucijske terapije (Buprenorphine za 2 tjedna / Metadon tjedan dana)
 - ✓ telefonska linija za psihološku pomoć, online komunikacija obiteljskih liječnika i službi
 - ✓ dostupnost online intervencija putem facebooka i interneta
 - ✓ programi smanjenja šteta i druge intervencije od strane udruga on line i u smanjenom opsegu

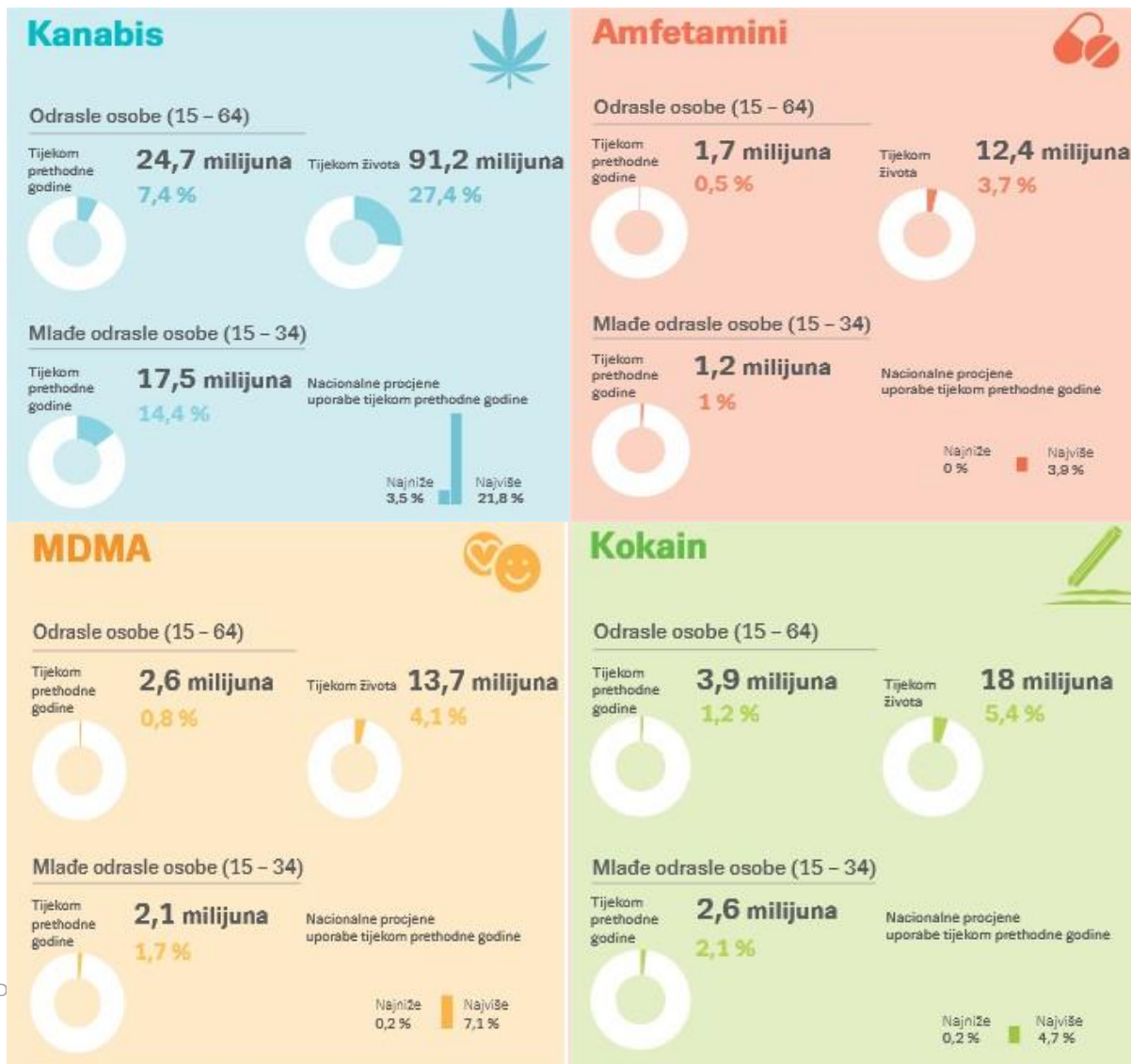
Trendovi korištenja sredstava ovisnosti u EU i RH

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

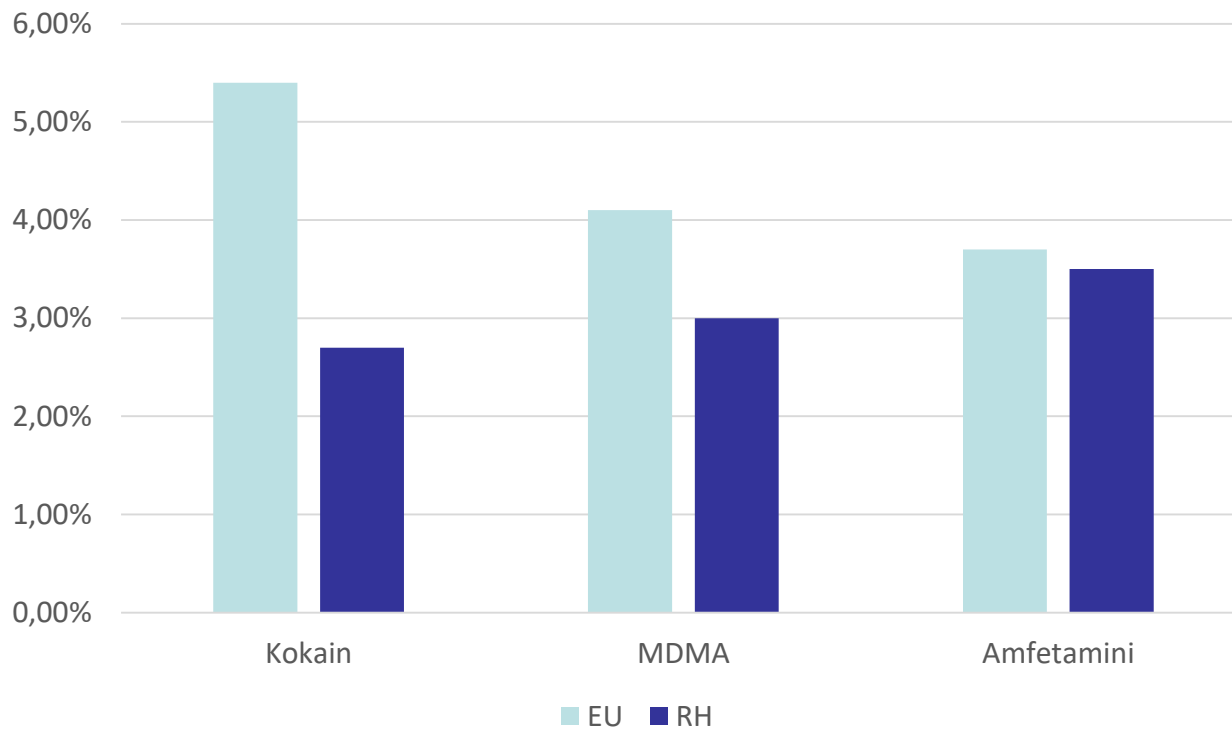

Trendovi - što nam govore rezultati istraživanja u EU (2015.)

Usporedba rezultata istraživanja u EU i RH (2015.)

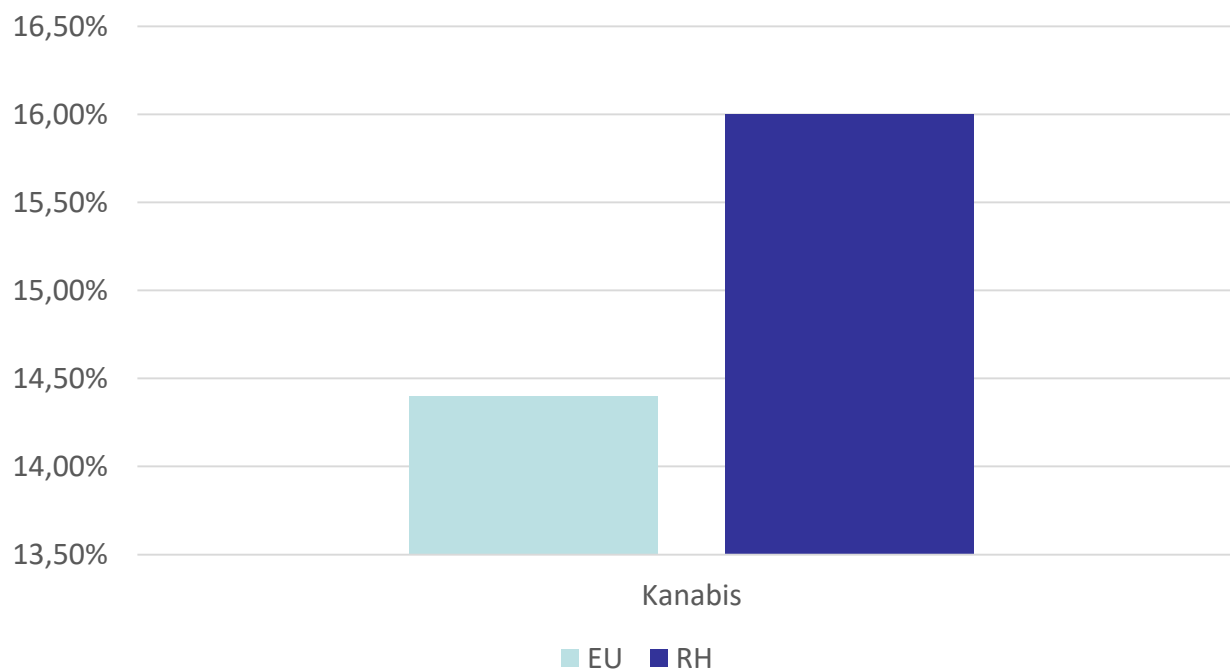
Životna prevalencija konzumacije droga (15-64)

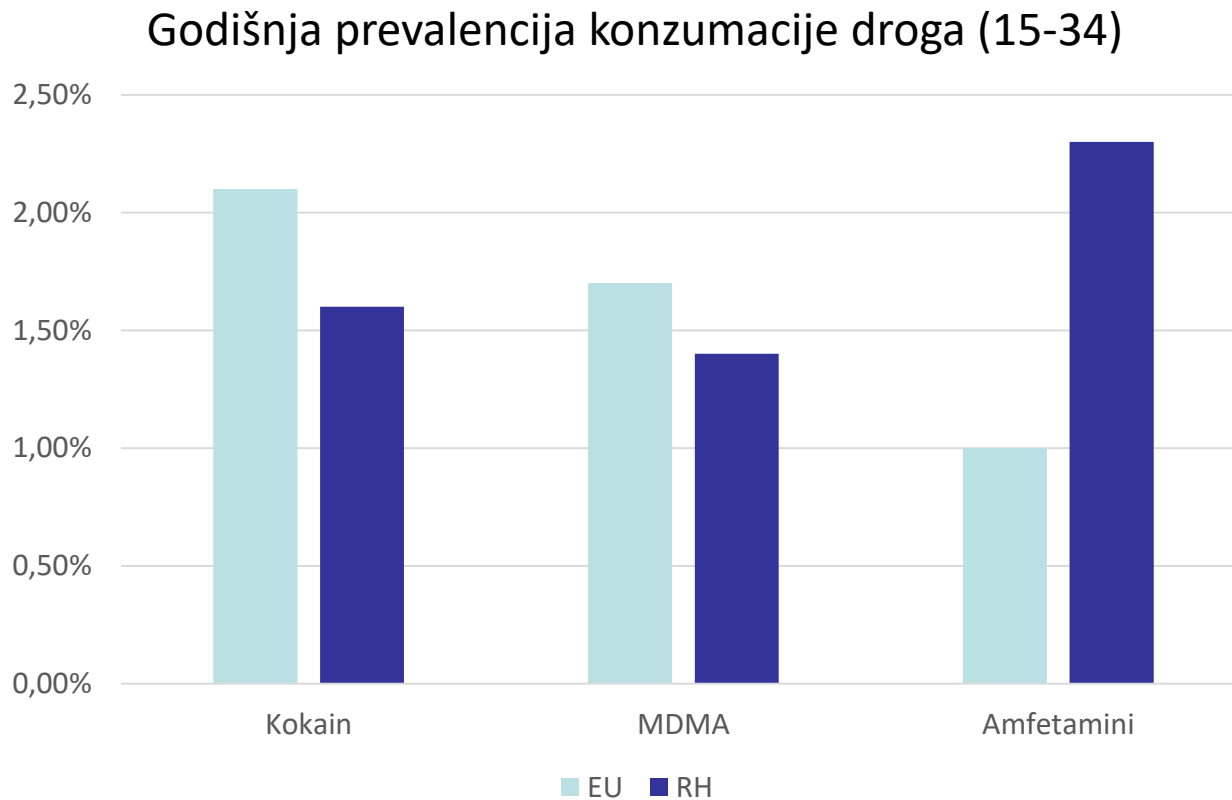
Usporedba rezultata istraživanja u EU i RH (2015.)

Godišnja prevalencija konzumacije kanabisa
(15-34)

Usporedba rezultata istraživanja u EU i RH (2015.)

Istraživanje zlorporabe sredstava ovisnosti u općoj populaciji RH 2019. godine - sažetak

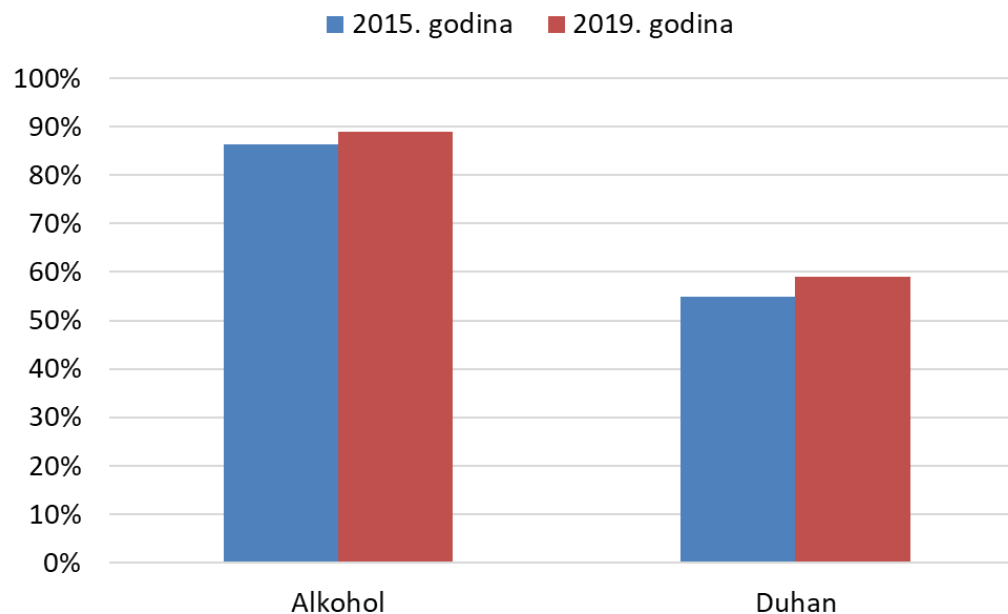
- stabilan trend konzumacije ilegalnih droga kod populacije 15-64 te blagi porast njihove konzumacije među populacijom 15-34 u odnosu na istraživanje 2015. godine
- najčešće korištena ilegalna droga je kanabis – 19 % osoba od 15-64 godine konzumiralo barem jednom u životu, dok je 8 % konzumiralo zadnjih godinu dana
- Godišnje prevalencije uzimanja ilegalnih droga osim kanabisa (amfetamina, ecstasyja, kokaina, LSD-a i heroina) među populacijom od 15-64 ispod 2 %
- druga najčešće konzumirana ilegalna droga među populacijom 15-34 bio je kokain, za razliku od prošlog vala istraživanja kada su na drugom mjestu bili amfetamini

Rezultati istraživanja

Zlouporaba sredstava ovisnosti 2015. i 2019. godine

Životna prevalencija konzumacije alkohola i duhana (15-64)

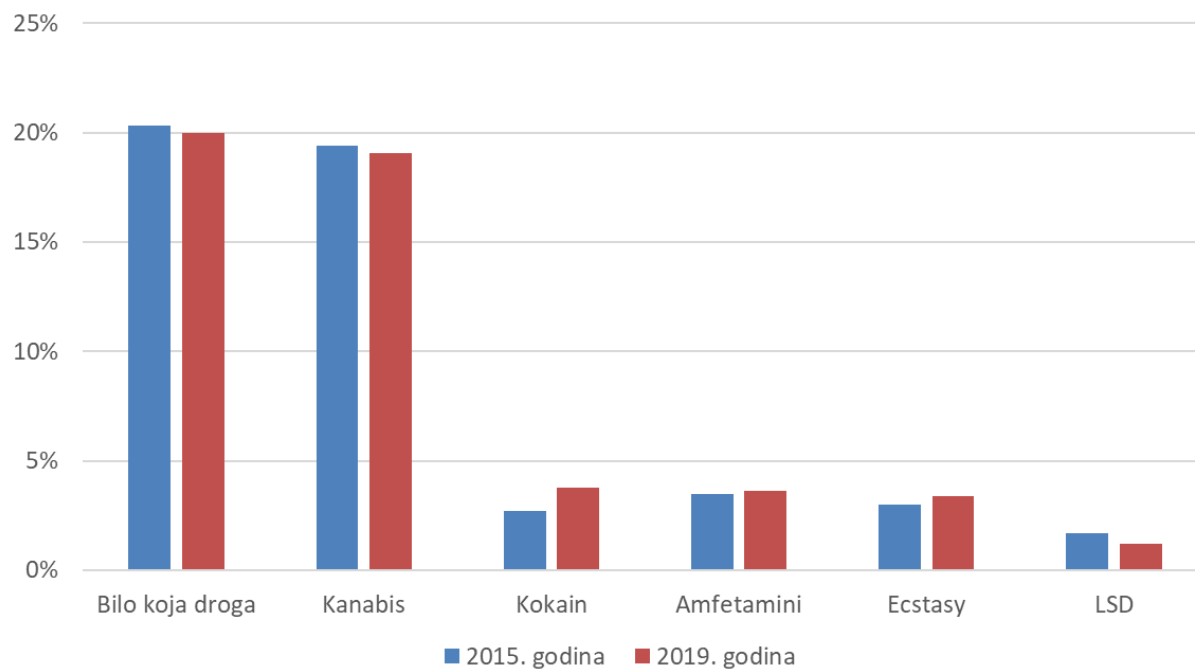

Rezultati istraživanja

Zlouporaba sredstava ovisnosti 2015. i 2019. godine

Životna prevalencija konzumacije droga (15-64)

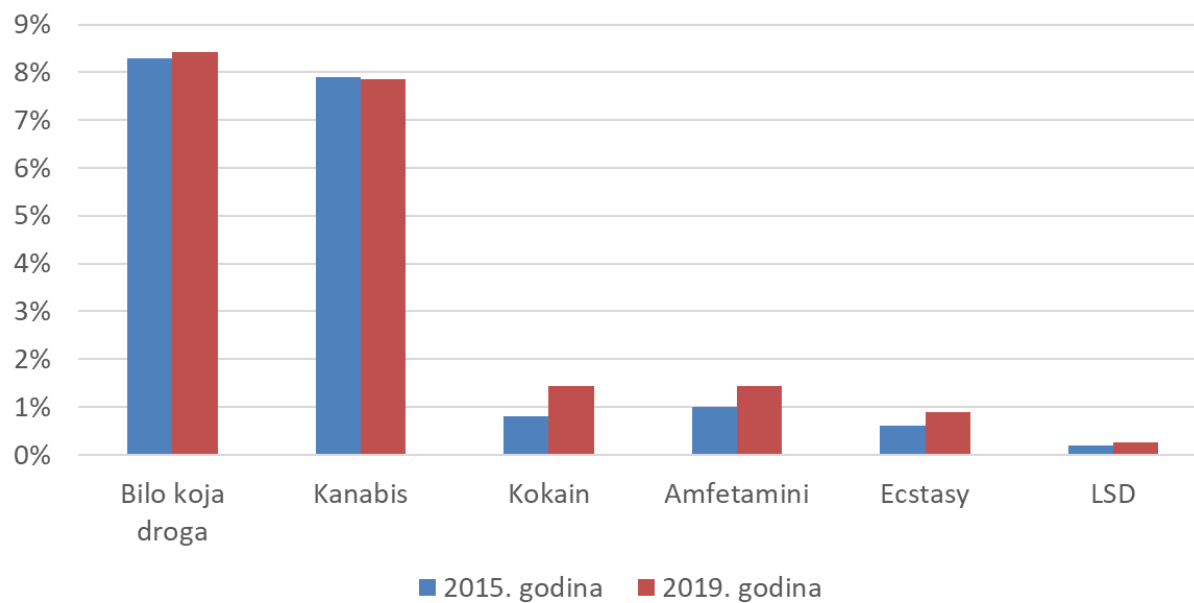

Rezultati istraživanja

Zlouporaba sredstava ovisnosti 2015. i 2019. godine

Godišnja prevalencija konzumacije droga
(15-64)

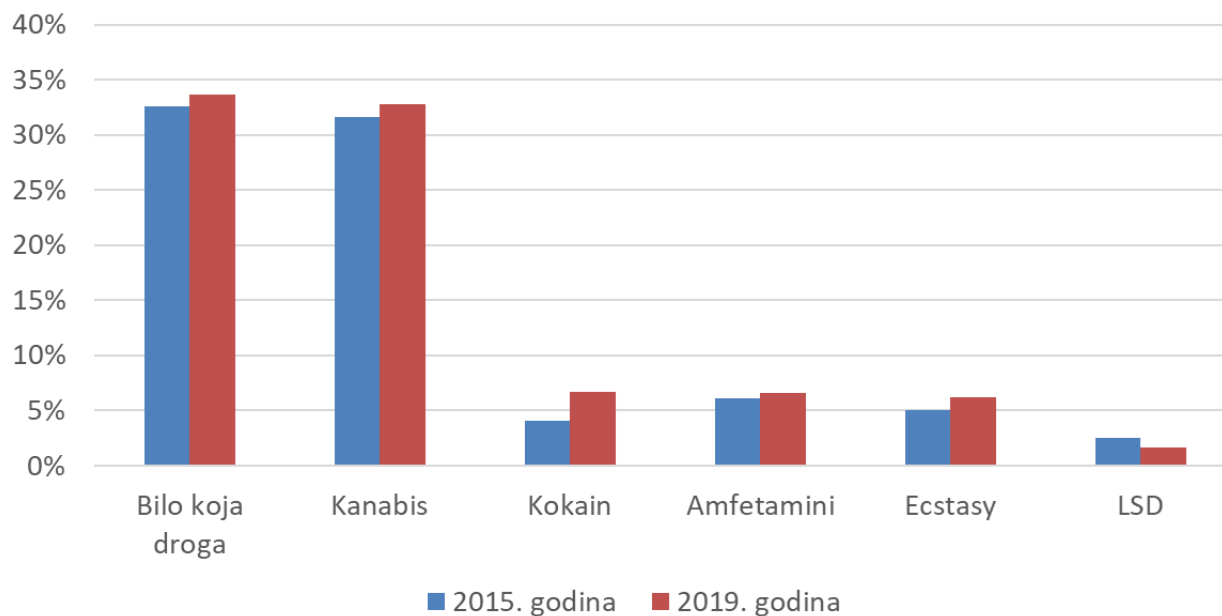

Rezultati istraživanja

Zlouporaba sredstava ovisnosti 2015. i 2019. godine

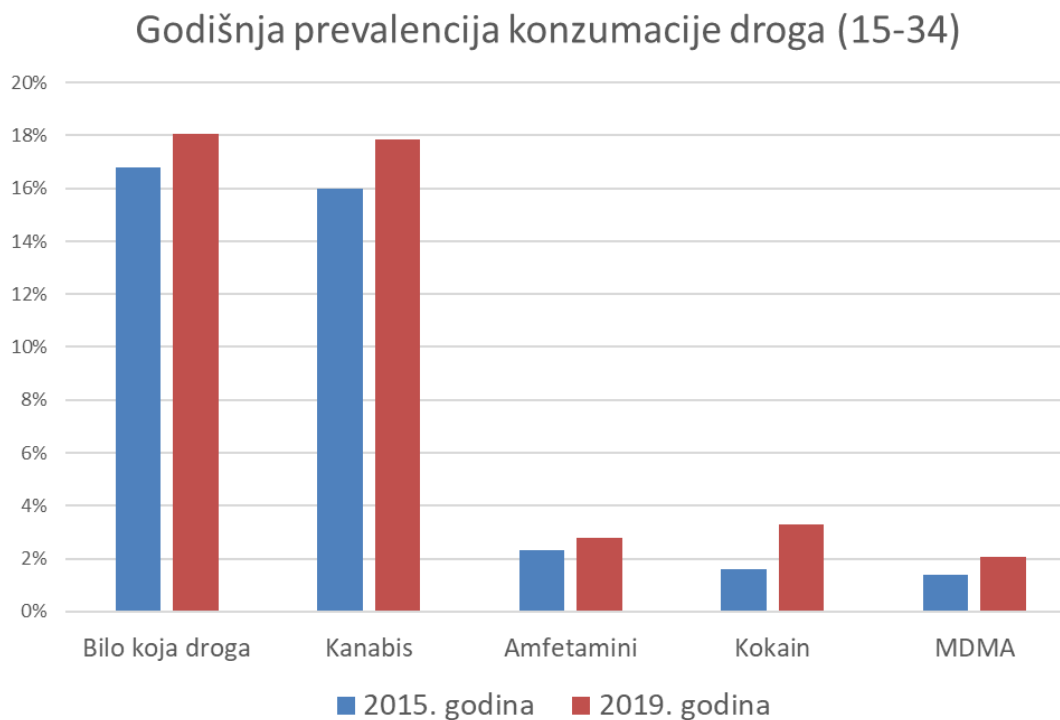
Životna prevalencija konzumacije droga (15-34)

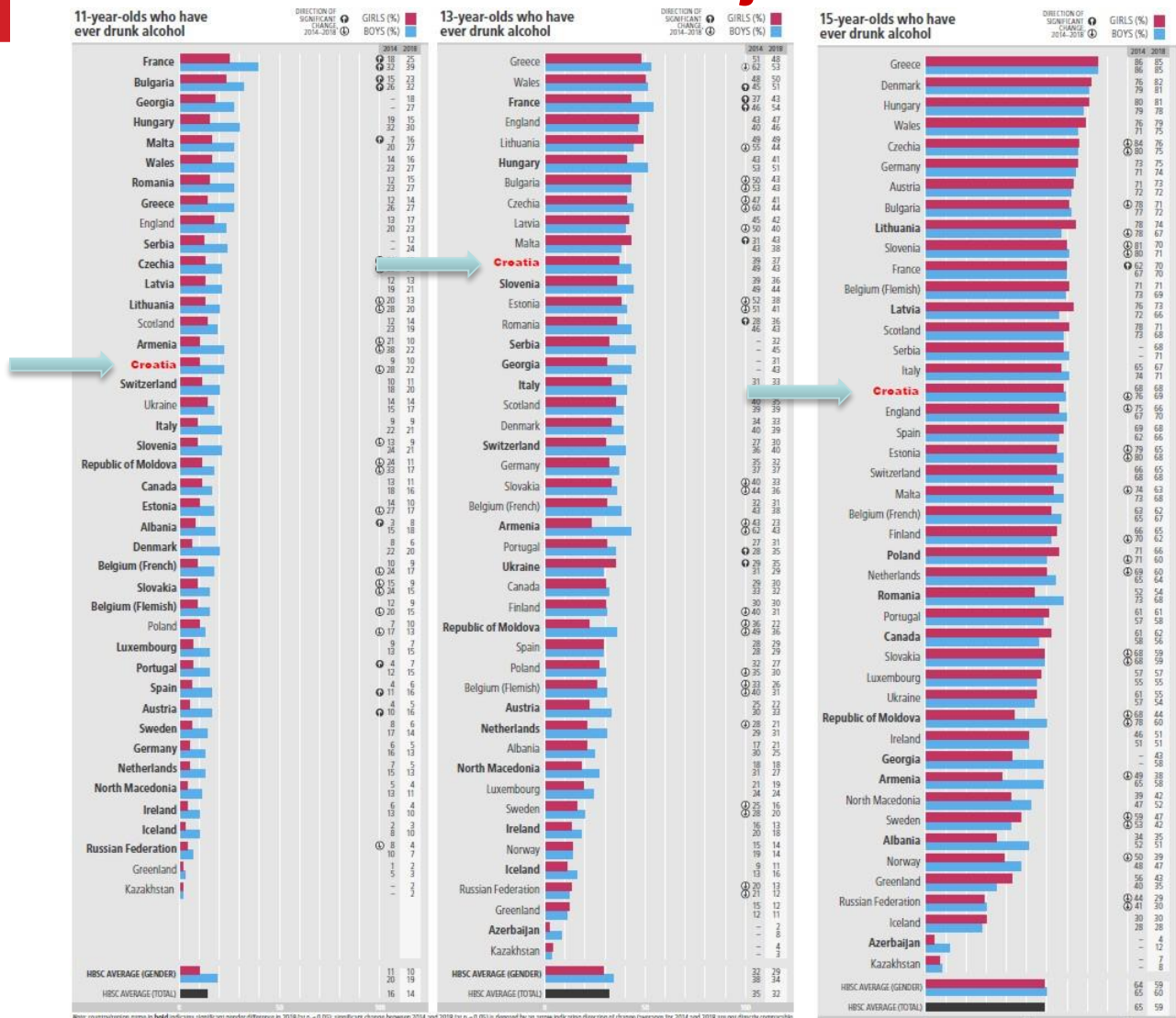
Rezultati istraživanja

Zlouporaba sredstava ovisnosti u općoj populaciji
2015. i 2019. godine

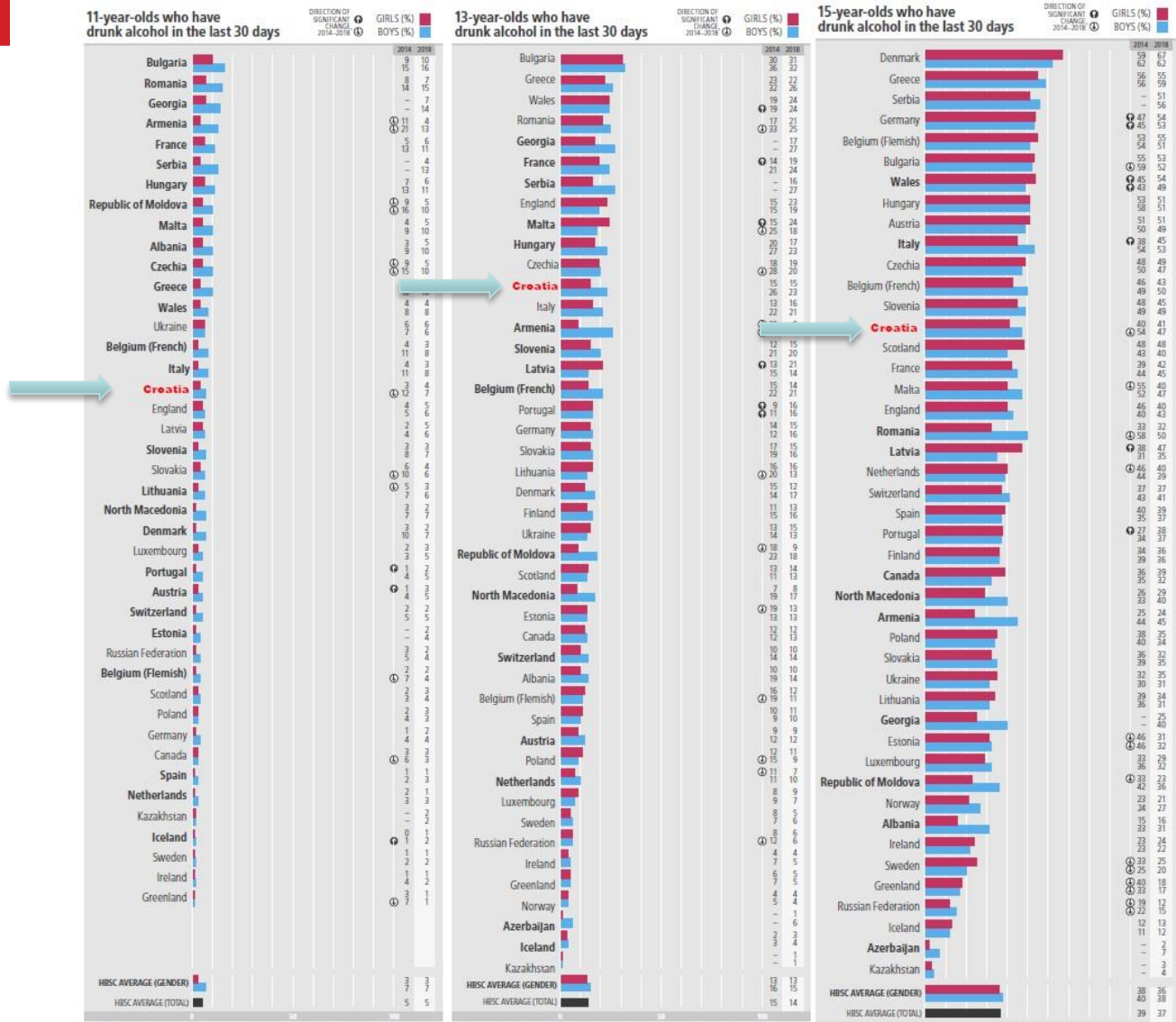
HBSC 2018. – Konzumacija alkohola u životu

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 (p < 0.05), significant change between 2014 and 2018 (p < 0.05) is denoted by an arrow indicating direction of change (averages for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significance is shown). No data were received from Azerbaijan, Finland and Norway (11-year olds).

HBSC 2018. – Konzumacija alkohola u posljednjih 30 dana

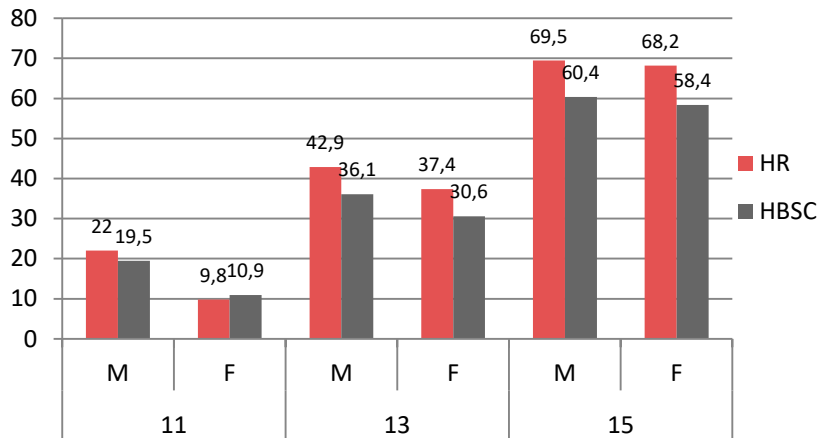

Note: country names in bold indicate significant difference in 2018 (at p < 0.05), significant change between 2014 and 2018 (at p < 0.05) is denoted by an arrow indicating direction of change (over/less for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significance is shown). No data were received from Azerbaijan, Finland and Norway (11-year-olds).

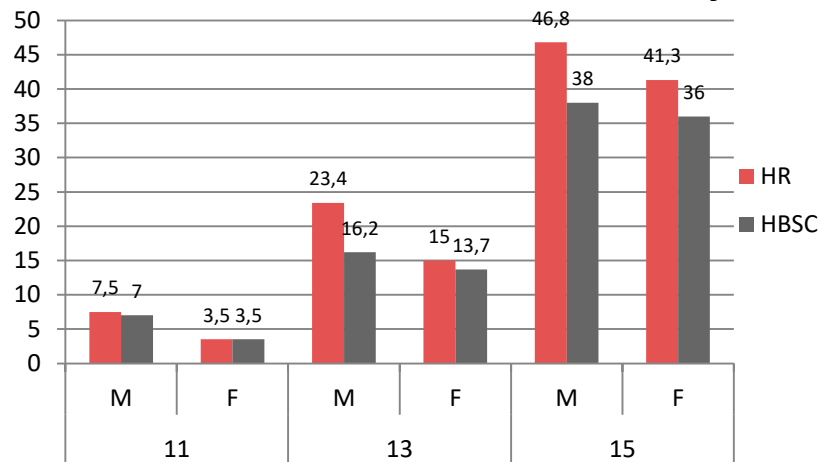

HBSC 2018. – Konzumacija alkohola u životu

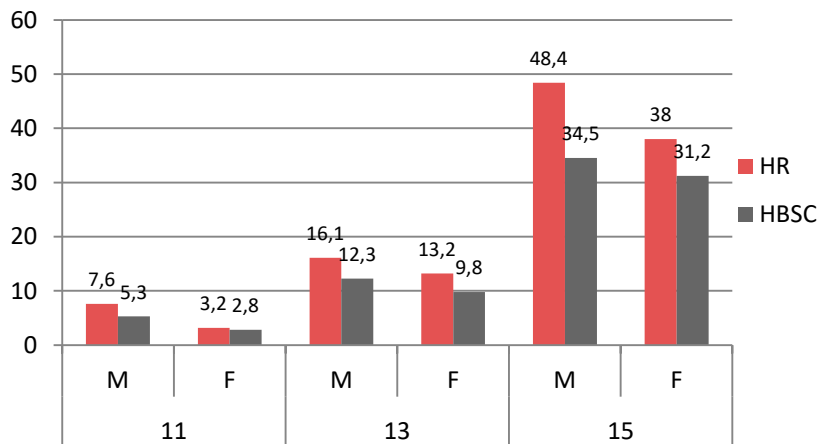
HBSC 2018 - Alcohol lifetime

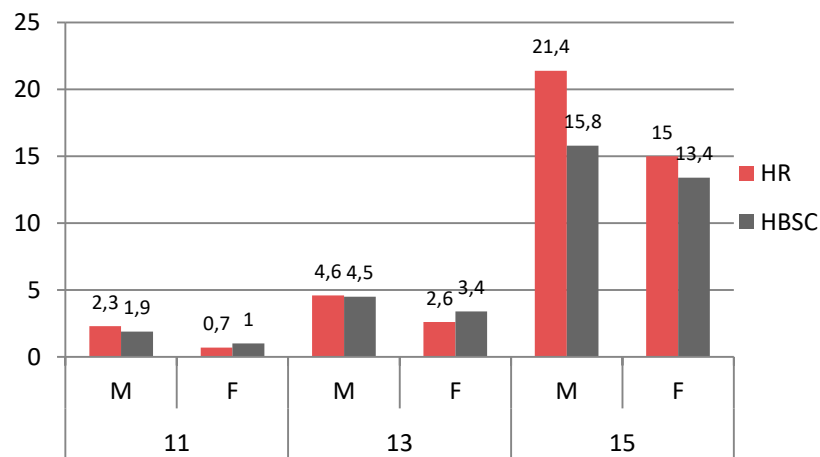
HBSC 2018 - Alcohol last 30 days

HBSC 2018 - Drunkness lifetime

HBSC 2018 - Drunkness last 30 days

HBSC 2018. – Konzumacija alkohola – opijanje u životu 2 i više

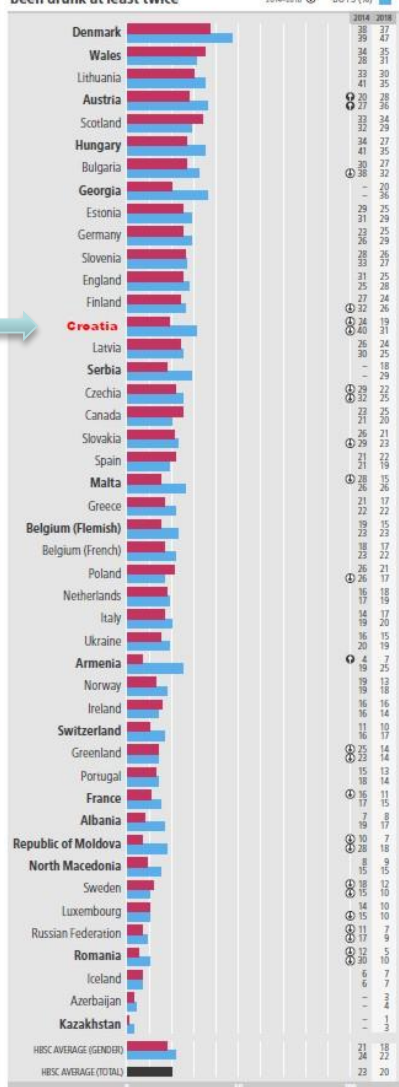
11-year-olds who have been drunk at least twice

13-year-olds who have been drunk at least twice

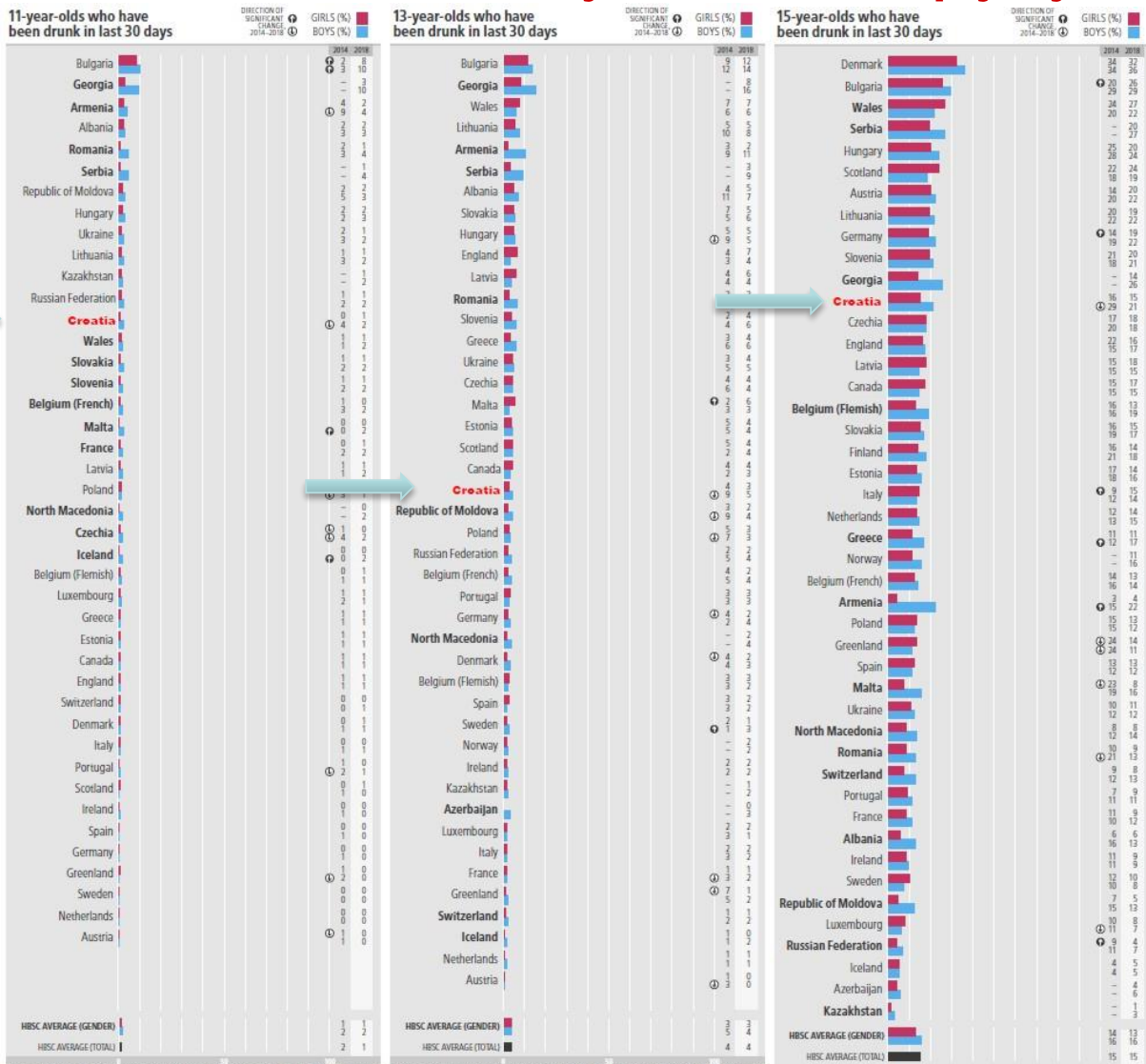
15-year-olds who have been drunk at least twice

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 (p < 0.05), significant change between 2014 and 2018 (p < 0.05) is denoted by an arrow indicating direction of change (averages for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significance are shown). No data were received from Azerbaijan and Norway (11-year-olds) and Iceland (11- and 13-year-olds).

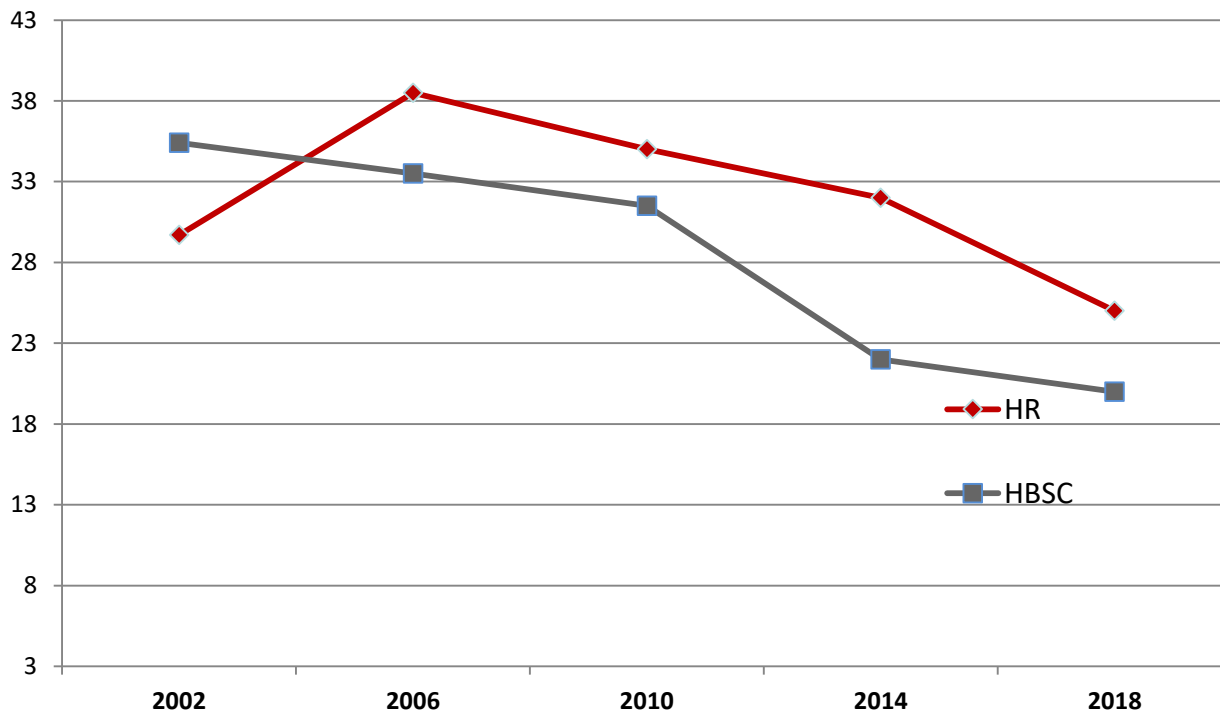
HBSC 2018. – Konzumacija alkohola – opijanje u poslj. 30 dana

HBSC – Konzumacija alkohola – opijanje u životu 2x i više

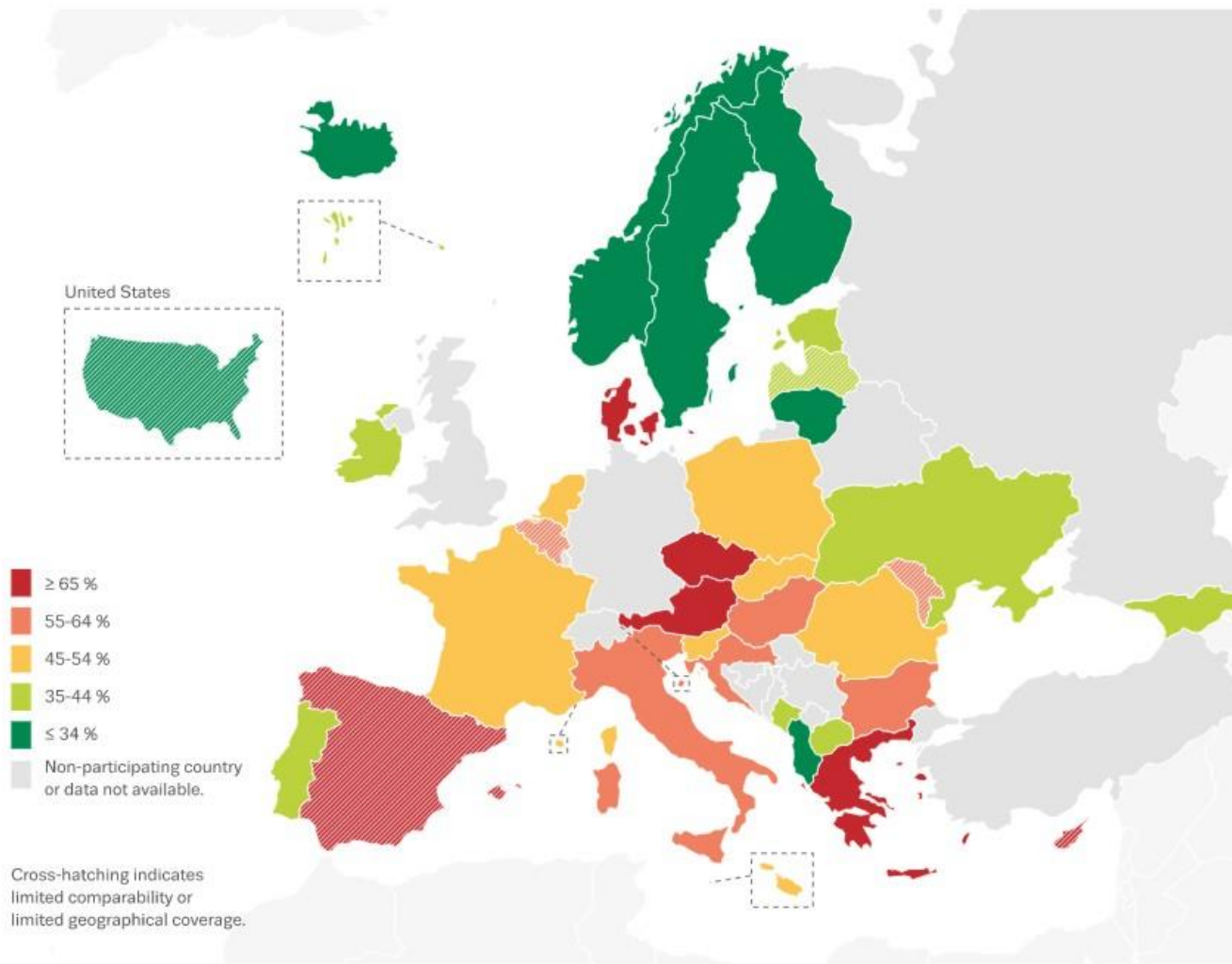
HBSC - Drunkness lifetime, 15 yr.

ESPAD 2015. – Pijenje alkohola u posljednjih 30 dana

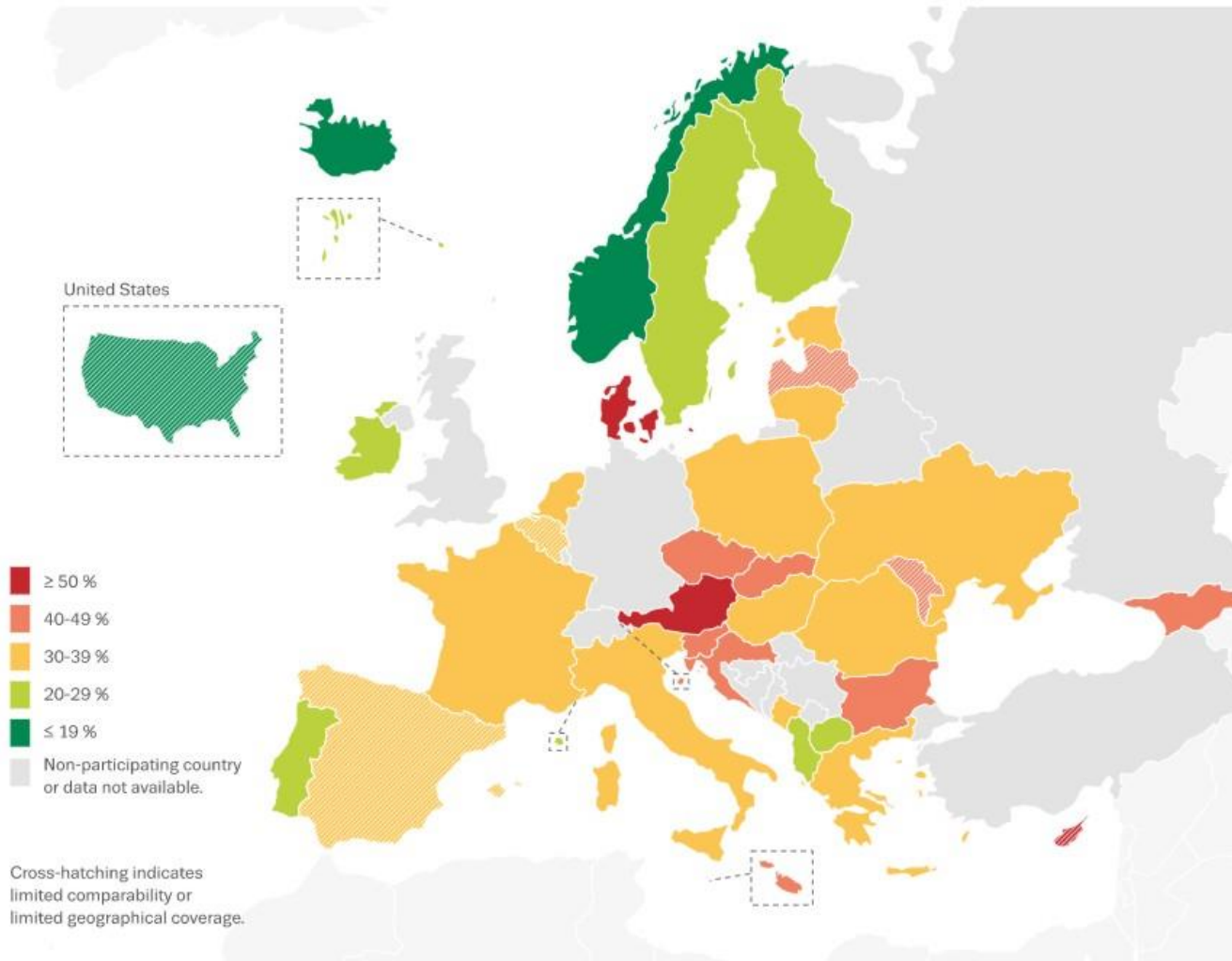
Figure 3a. Alcohol use during the past 30 days. 2015. Percentages. (Table 9)

ESPAD 2015. – Pet i više pića u posljednjih 30 dana

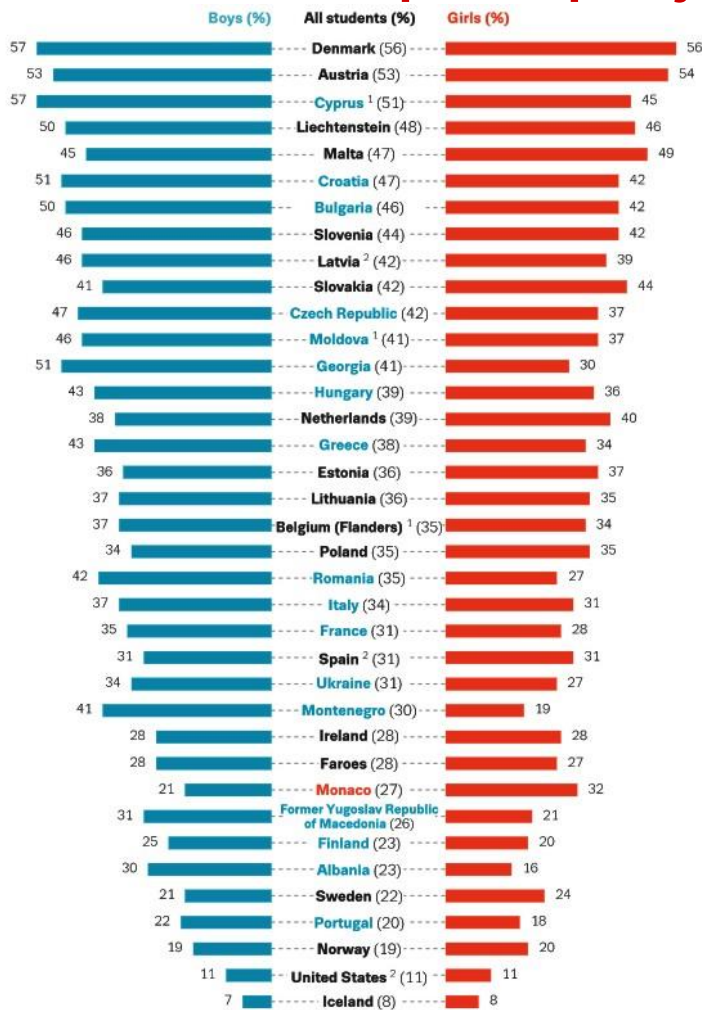
Figure 7a. Having had five or more drinks ^a on one occasion during the past 30 days. Percentages. (Table 20)

^a National examples are given so that a 'drink' is understood to contain roughly the same amount of pure alcohol as a glass of wine.

ESPAD 2015. – Pet i više pića u posljednjih 30 dana

↑
Colour indicates significant difference between boys and girls (not tested for Spain and United States).

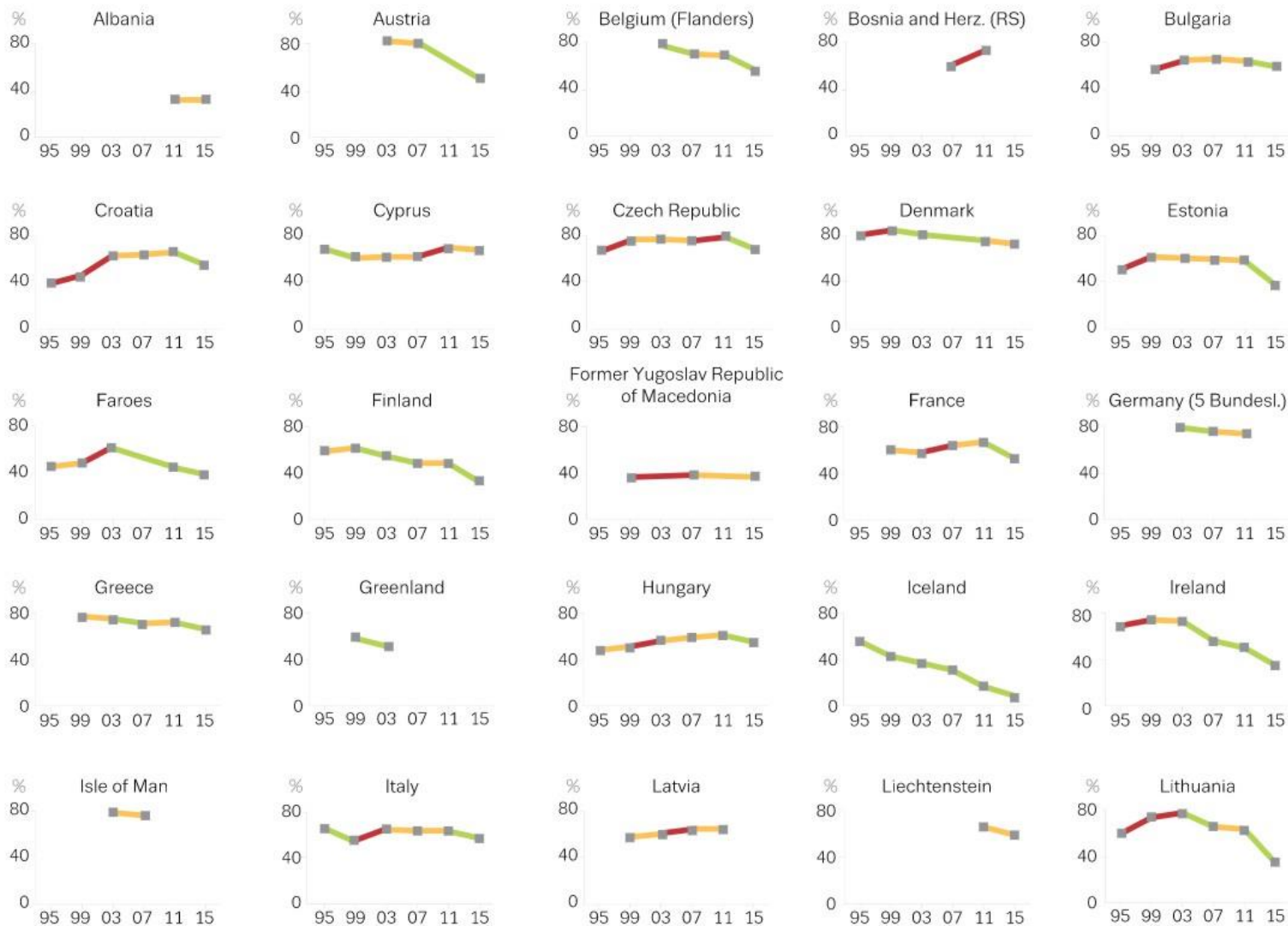
¹ Belgium (Flanders), Cyprus and Moldova: limited geographical coverage

² Latvia, Spain and United States: limited comparability.

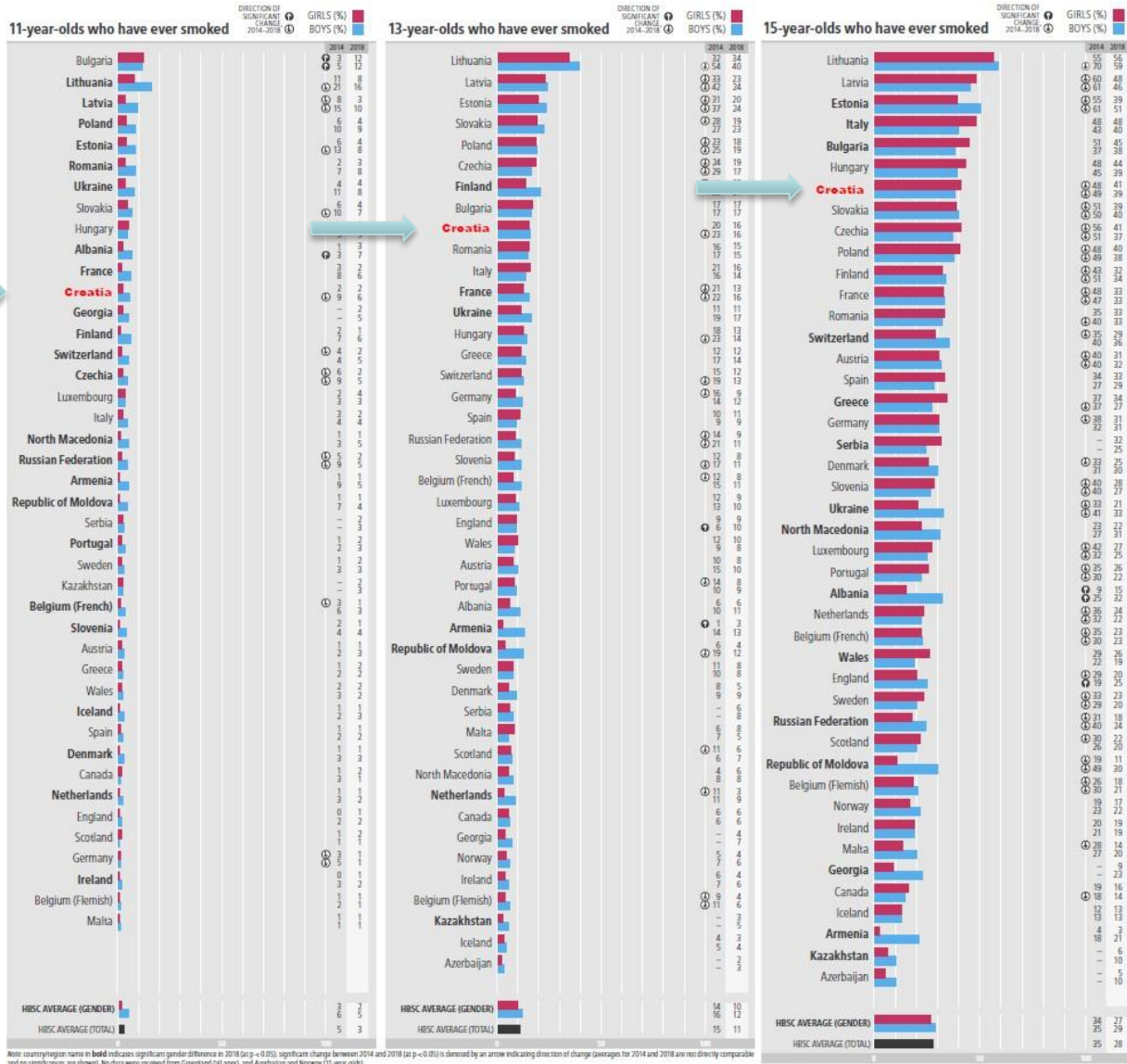
ESPAD 2015. – Pijenje alkohola u poslj. 30 dana 1995. – 2015.

Figure 21b. Use of any alcoholic beverage during the past 30 days by country. 1995-2015. Percentages. (Table 55)

HBSC 2018. – Pušenje cigareta – u životu

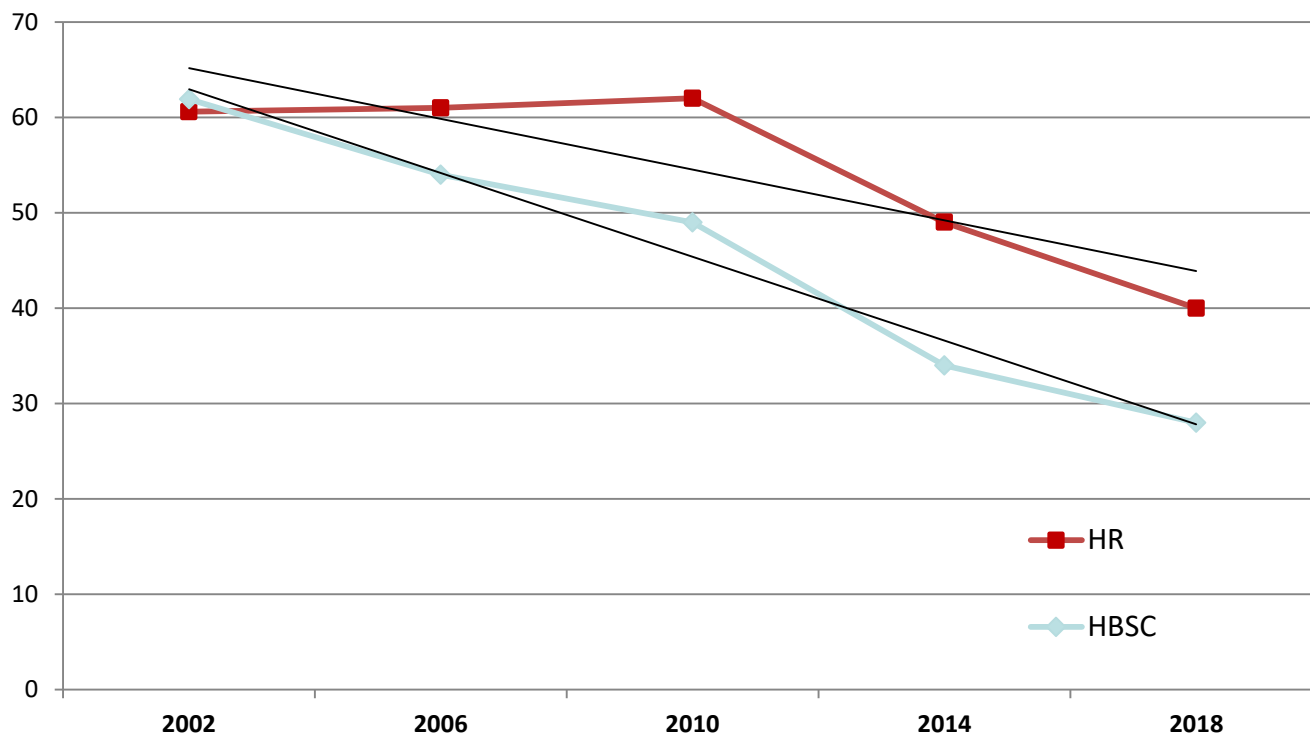

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 ($p < 0.05$), significant change between 2014 and 2018 ($p < 0.05$), significant change between 2014 and 2018 ($p < 0.01$) denoted by an arrow indicating direction of change (over/for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significant are shown). No data were received from Greenland (all ages), and Azerbaijan and Norway (11-year-olds).

HBSC – Pušenje cigareta duhana 2002. – 2018.

HBSC – Smoking in lifetime 15 yr.

HBSC 2018. – Pušenje cigareta – najmanje jednom u posljednjih 30 dana

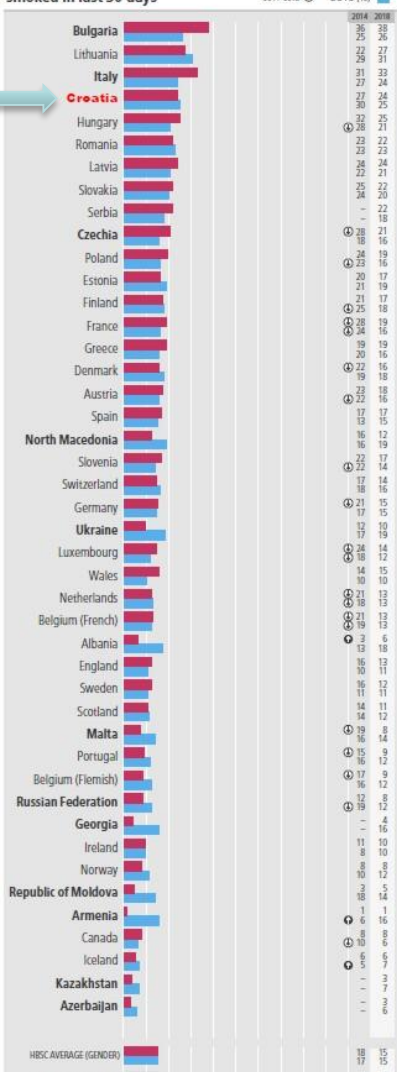
11-year-olds who have smoked in last 30 days

13-year-olds who have smoked in last 30 days

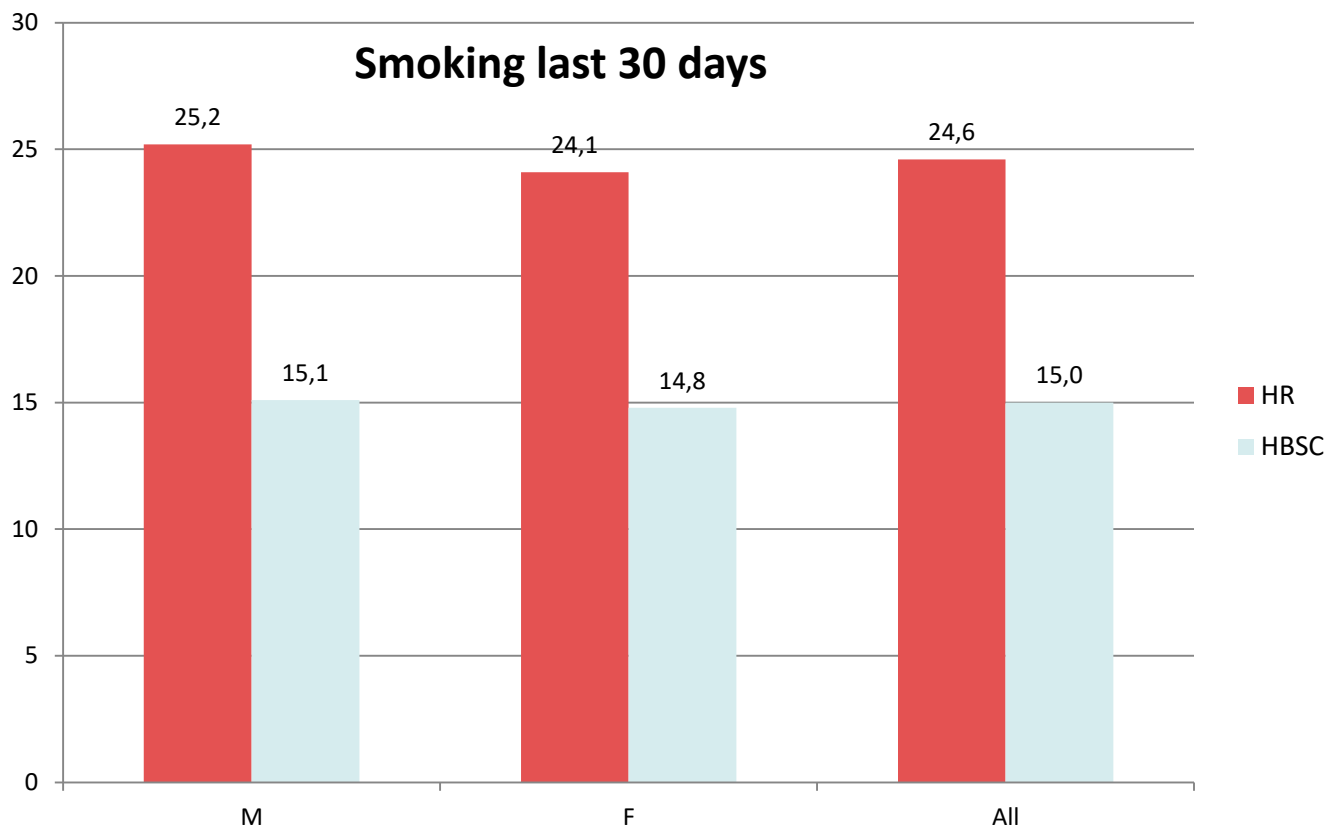
15-year-olds who have smoked in last 30 days

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 (at $p < 0.05$), significant change between 2014 and 2018 (at $p < 0.05$) is denoted by an arrow indicating direction of change (averages for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significant are shown). No data were received from Greenland (all ages), and Azerbaijan and Norway (11-year olds).

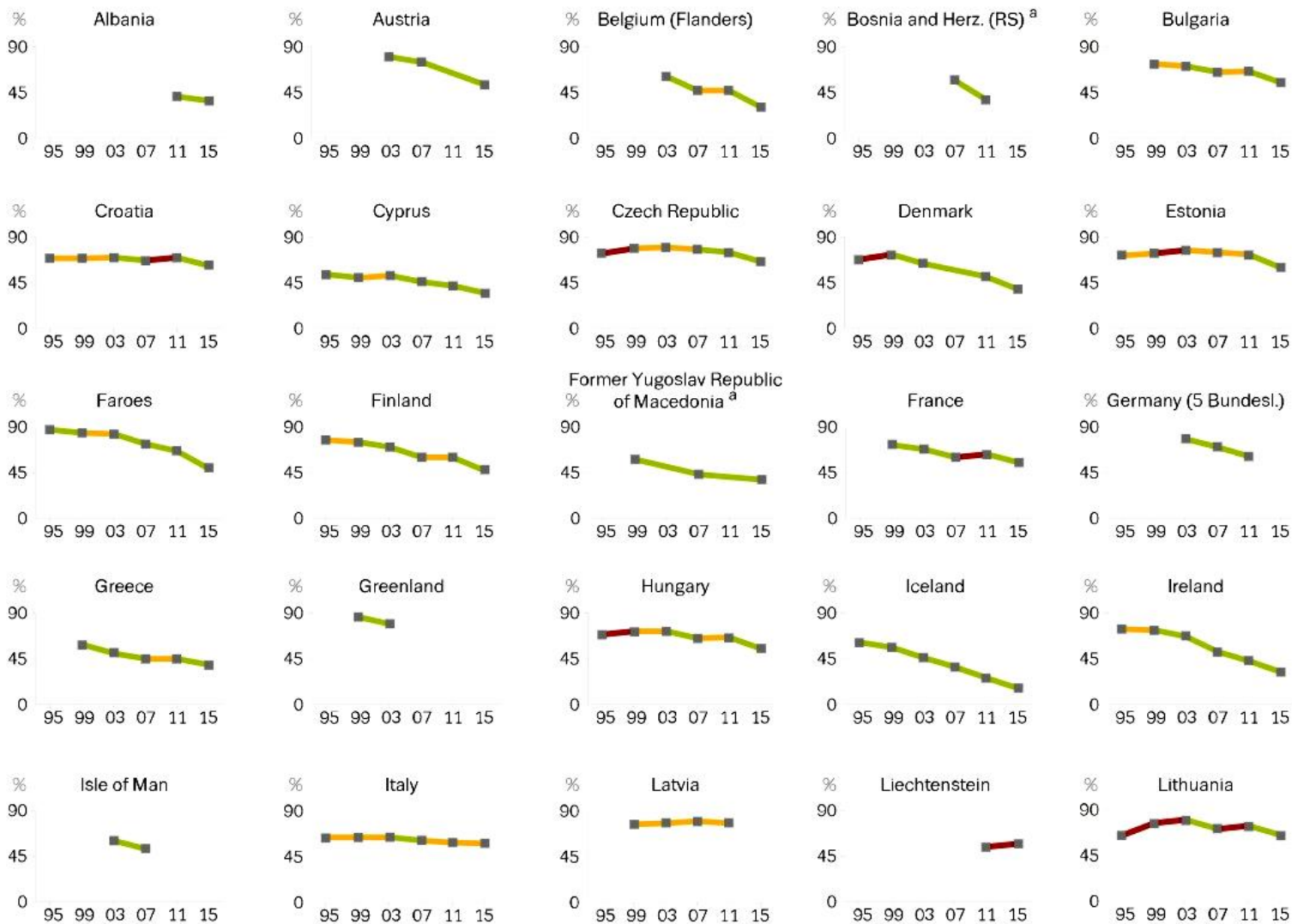
HBSC 2018. – Pušenje cigareta – najmanje jednom u posljednjih 30 dana

ESPAD 2015. – Pušenje cigareta u životu 1995. – 2015.

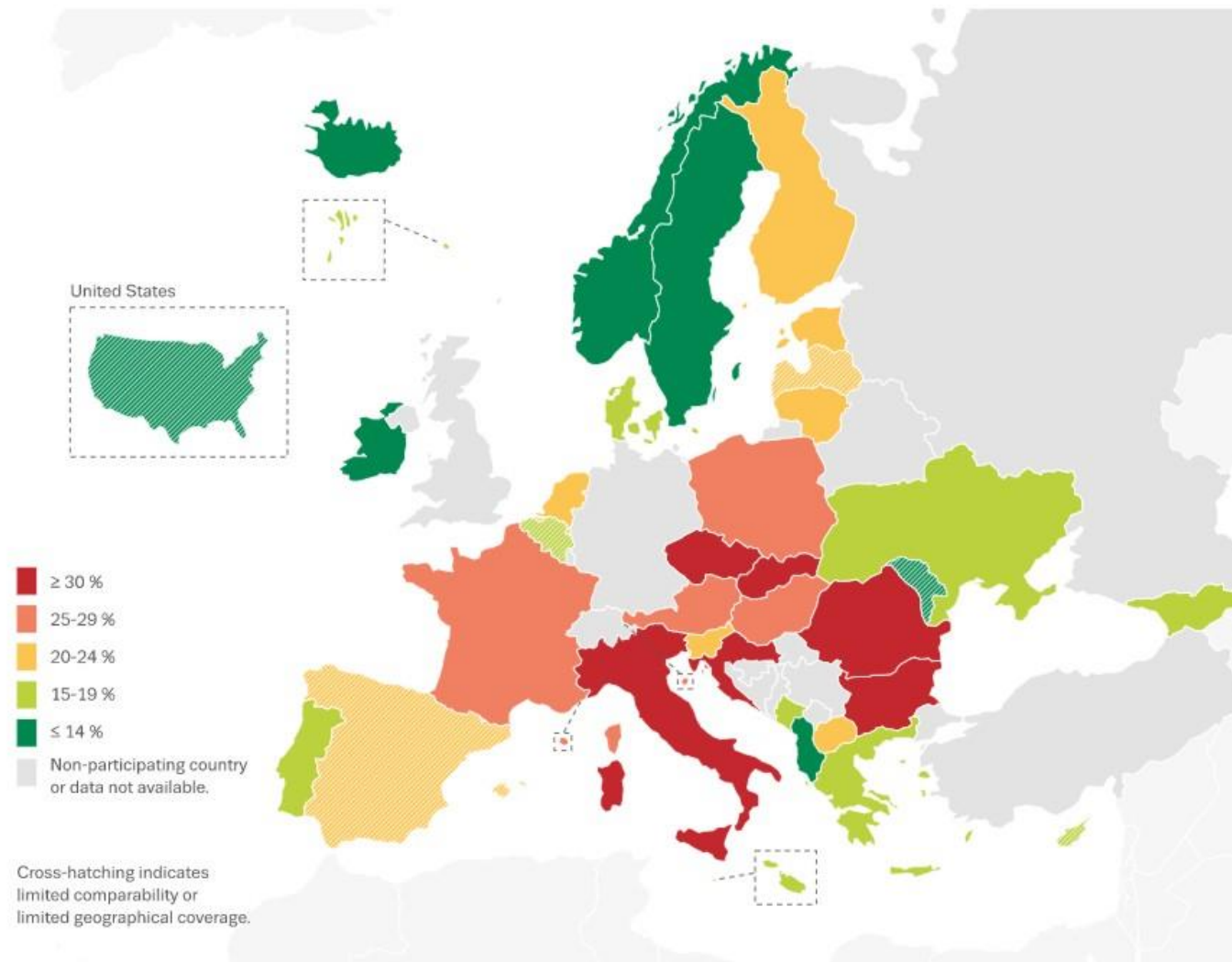
Figure 26. Lifetime use of cigarettes by country: 1995-2015 (percentage)

ESPAD 2015. – Pušenje cigareta u posljednjih 30 dana

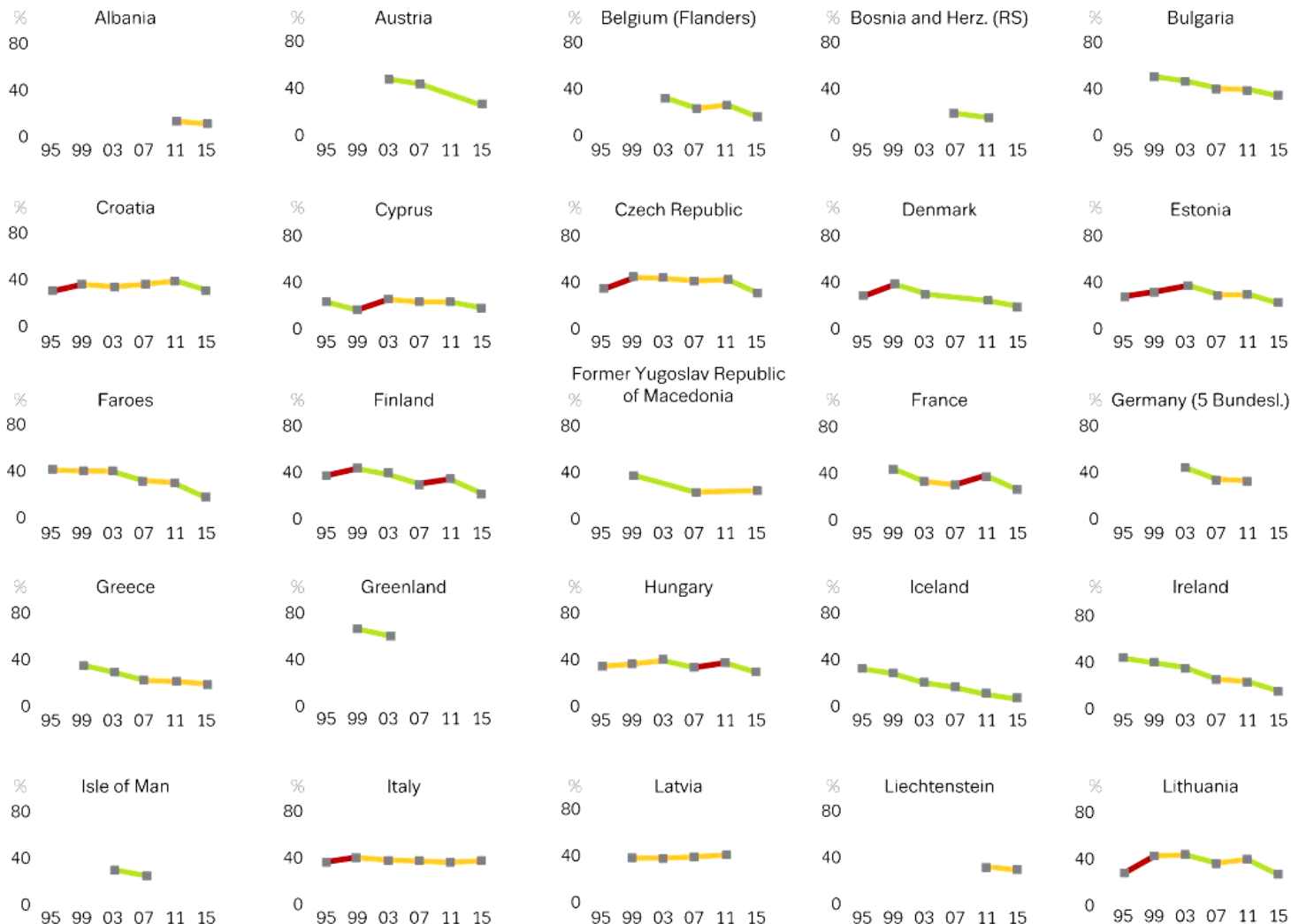
Figure 1a. Cigarette use during the past 30 days. 2015. Percentages. (Table 3)

ESPAD 2015. – Pušenje cigareta u poslj. 30 dana 1995. - 2015.

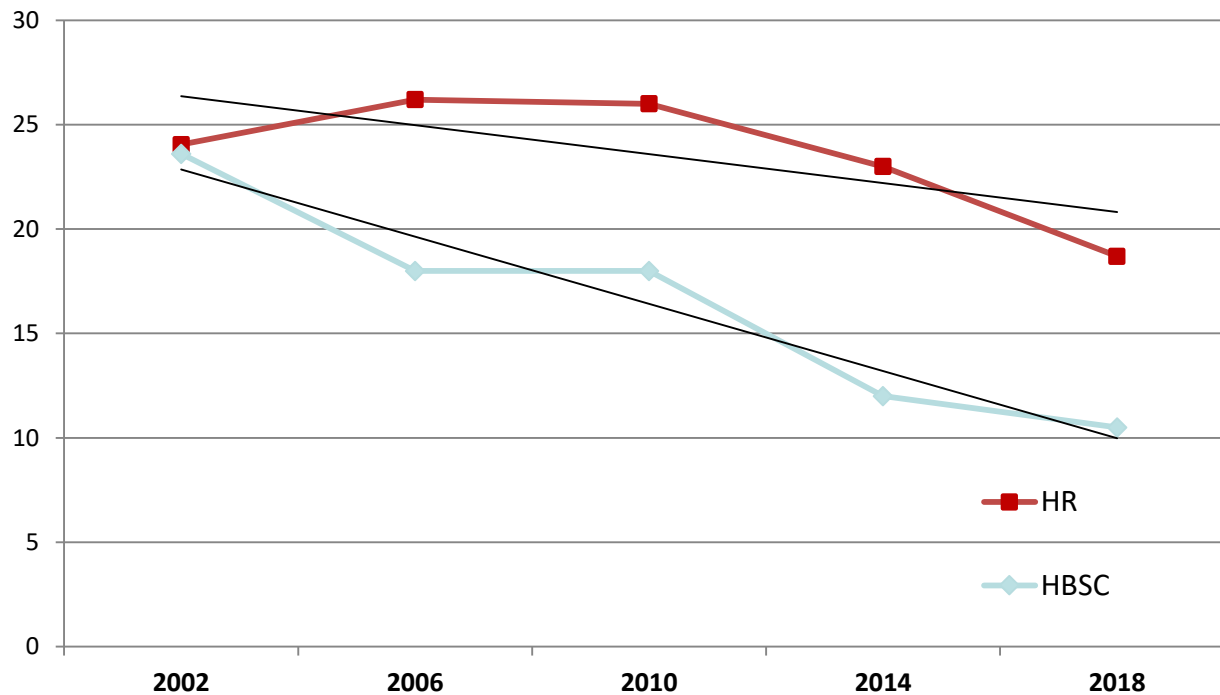
Figure 20b. Cigarette use during the past 30 days by country. 1995-2015. Percentages. (Table 49)

HBSC – Pušenje cigareta duhana najmanje jednom tjedno

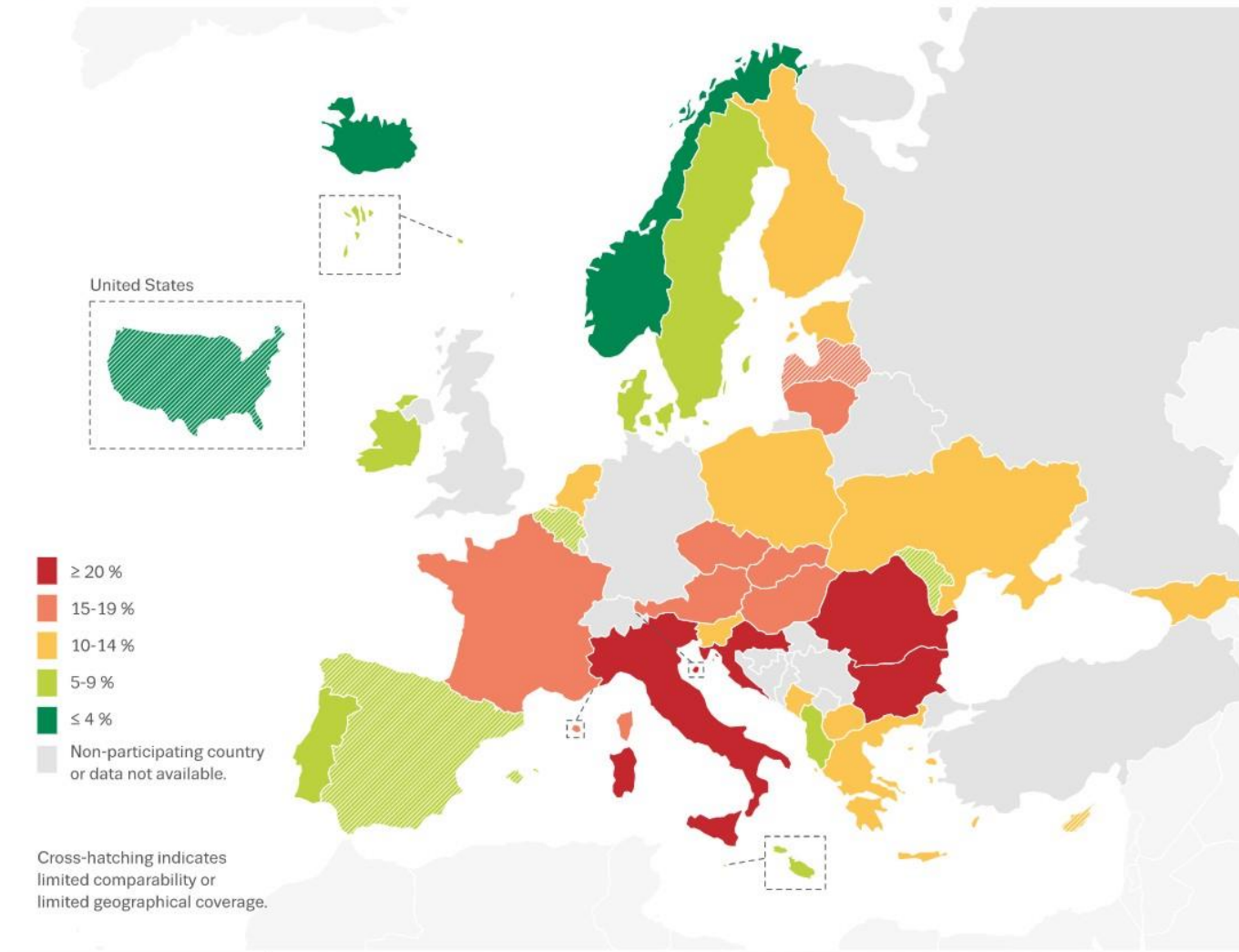
Weekly smoking, 15 yr.

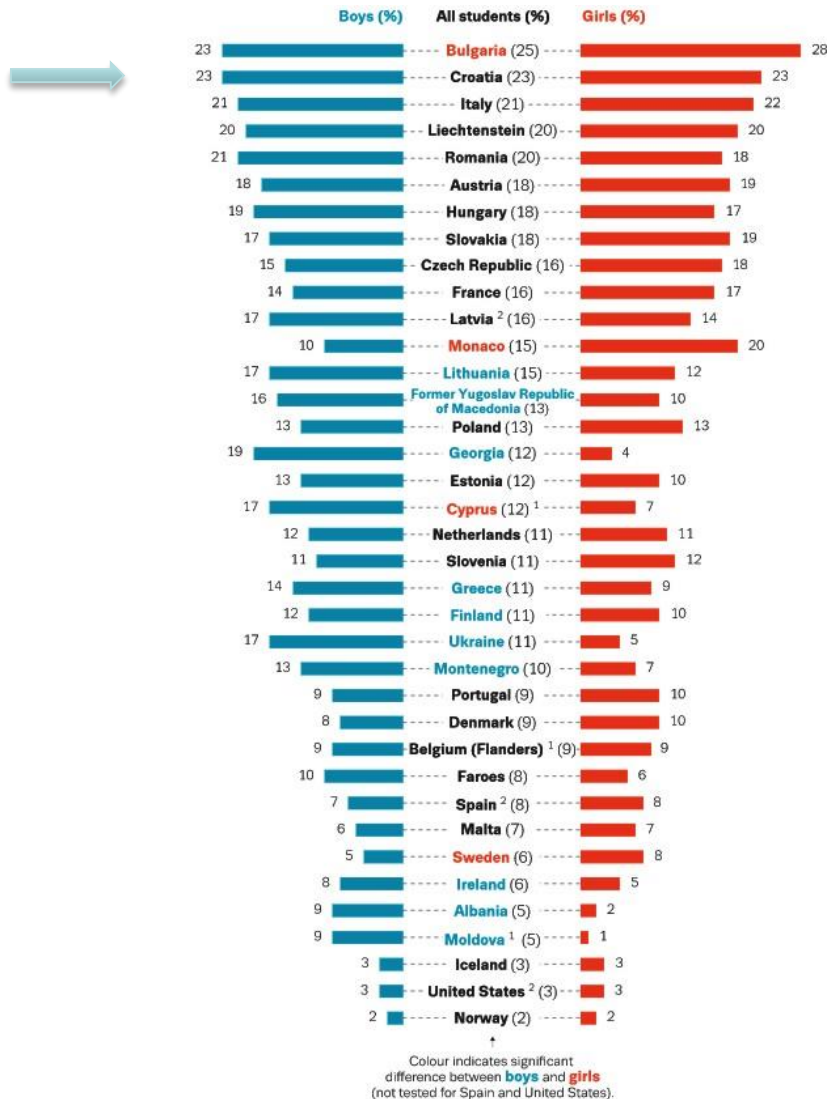

ESPAD 2015. – Pušenje cigareta u posljednjih 30 dana

Figure 2a. Daily cigarette use during the past 30 days. 2015. Percentages. (Table 4)

ESPAD 2015. – Pušenje cigareta u posljednjih 30 dana

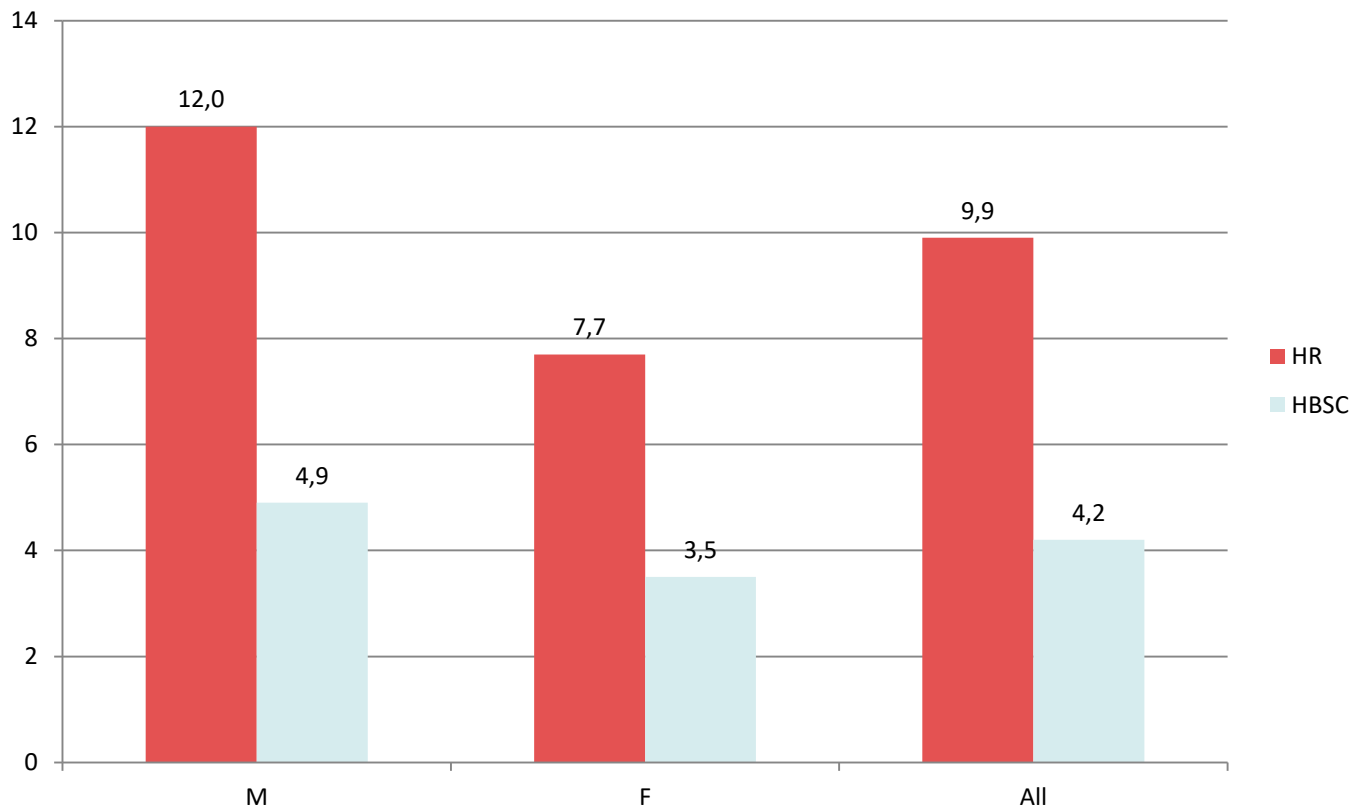

¹ Belgium (Flanders), Cyprus and Moldova: limited geographical coverage

² Latvia, Spain and United States: limited comparability.

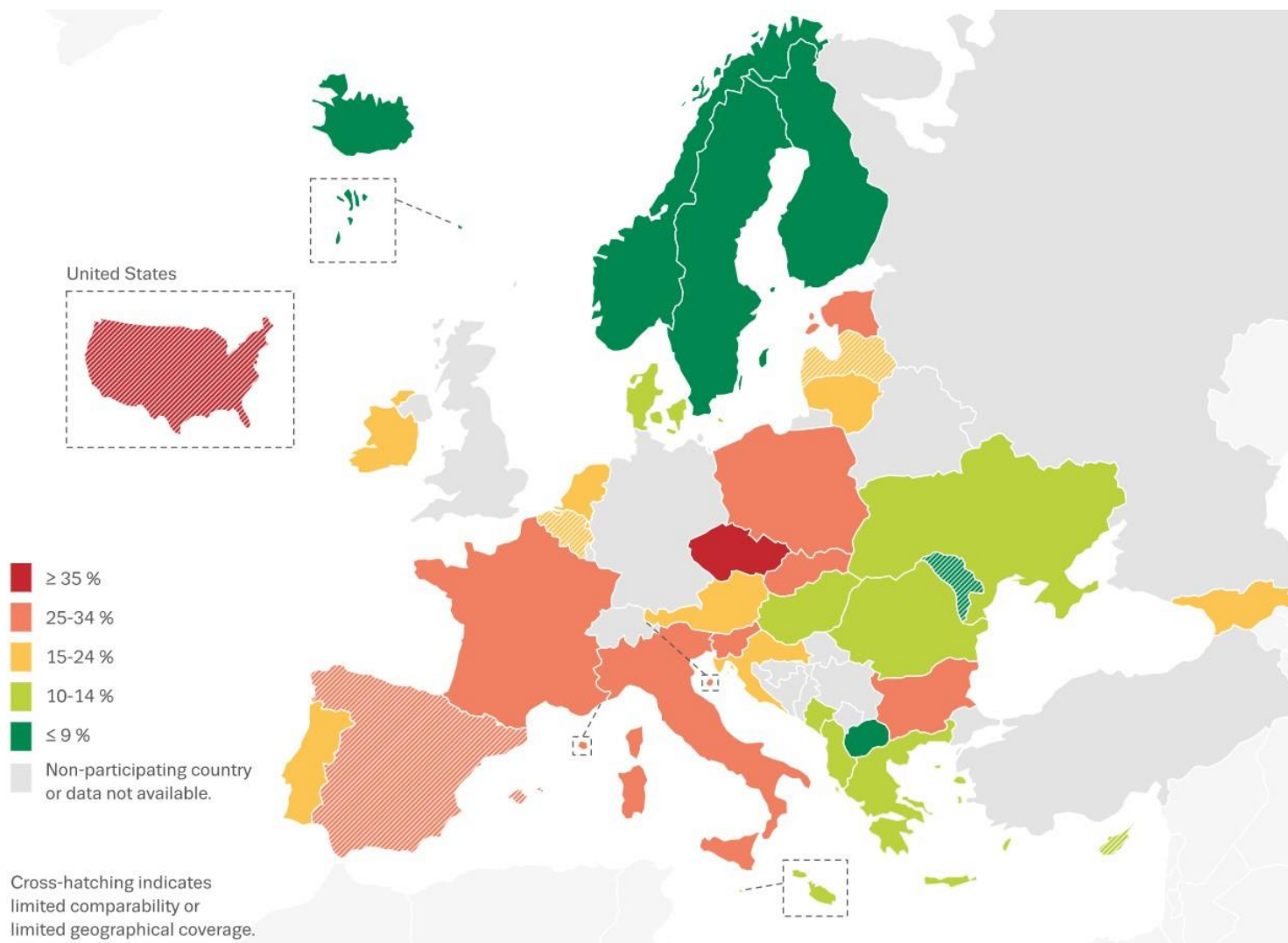
HBSC 2018. – Svakodnevno pušenje cigareta u posljednjih 30 dana

Daily smoking in the last 30 days, 15 yr. (%)

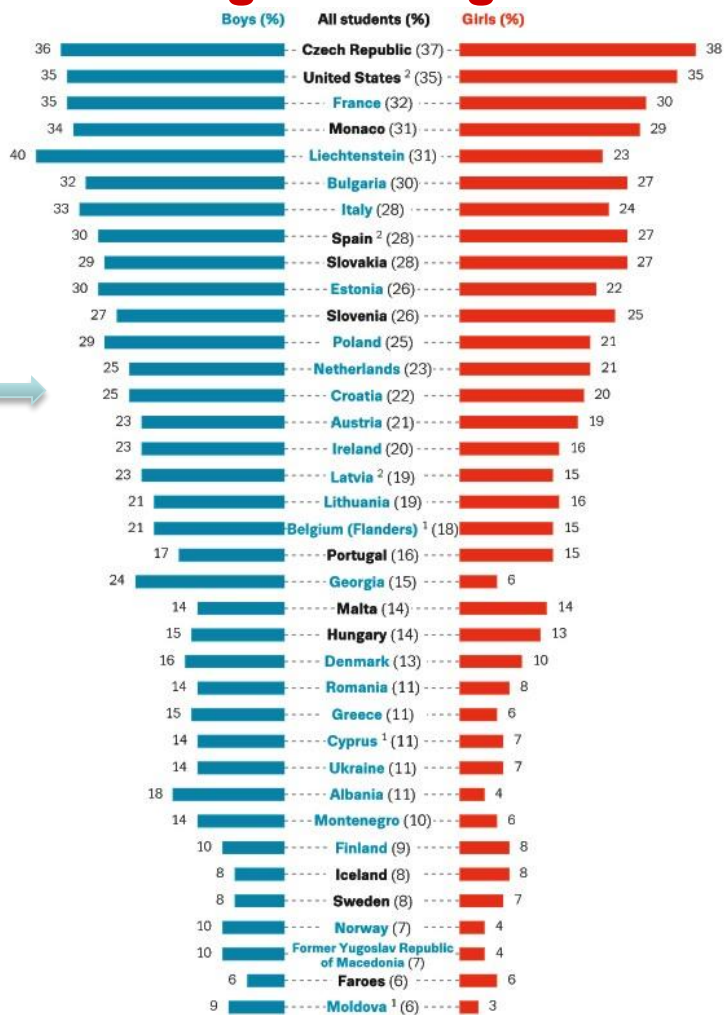

ESPAD 2015. – Ilegalne droge u životu

ESPAD 2015. – Ilegalne droge u životu

↑
Colour indicates significant difference between **boys** and **girls** (not tested for Spain and United States).

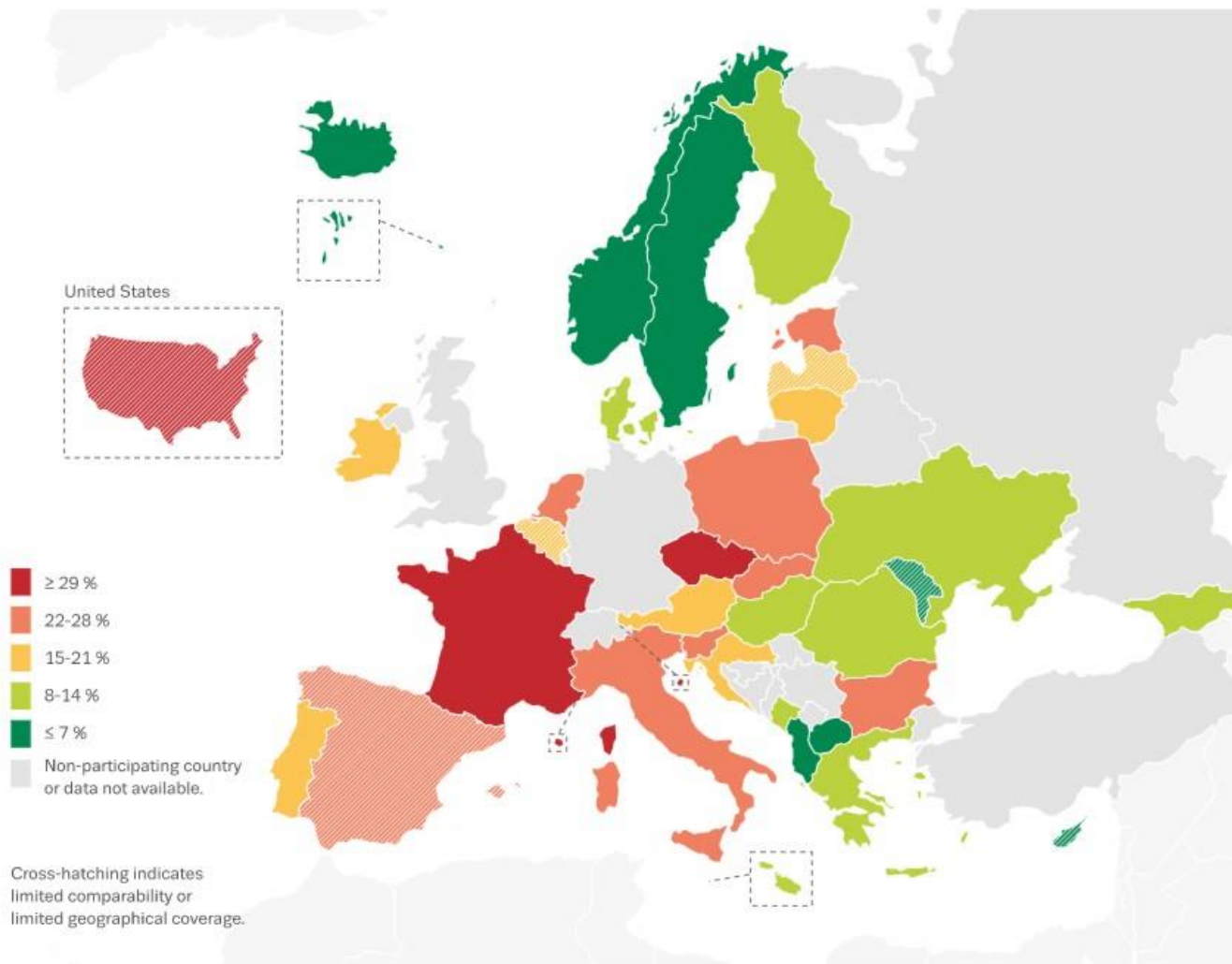
¹ Belgium (Flanders), Cyprus and Moldova: limited geographical coverage.

² Latvia, Spain and United States: limited comparability.

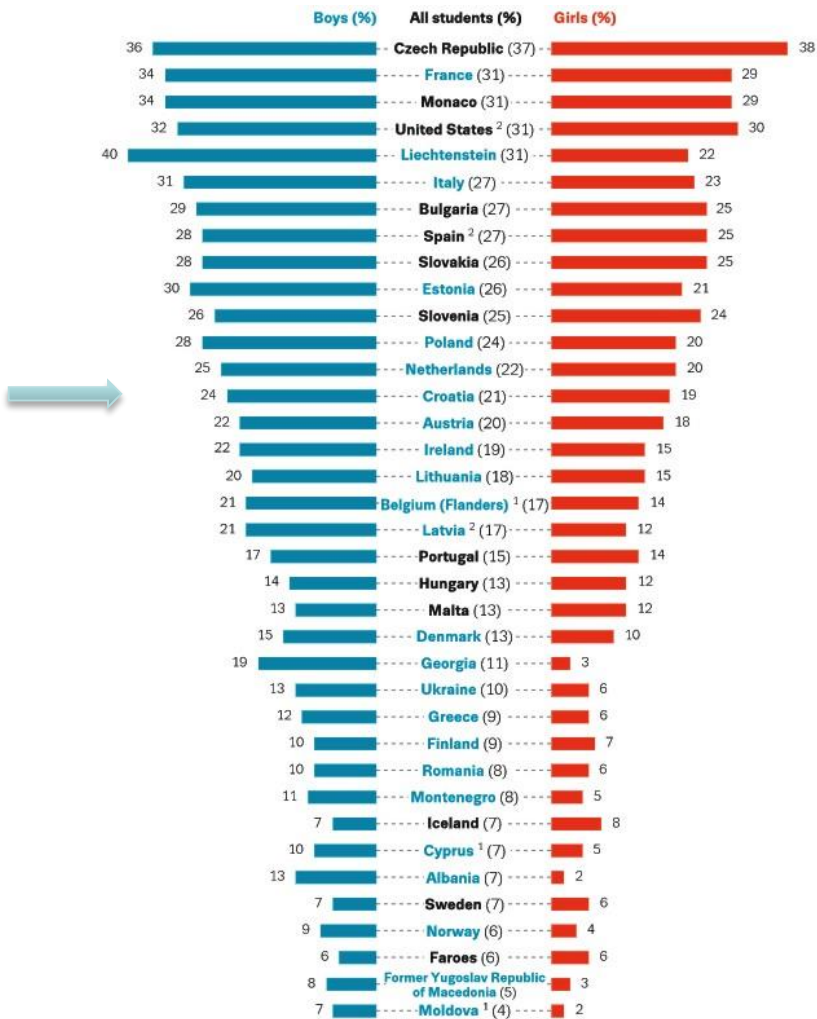
ESPAD 2015. – Marihuana ili hašiš u životu

Figure 12a. Lifetime use of marijuana or hashish. 2015. Percentages. (Table 30)

ESPAD 2015. – Marihuana ili hašiš u životu

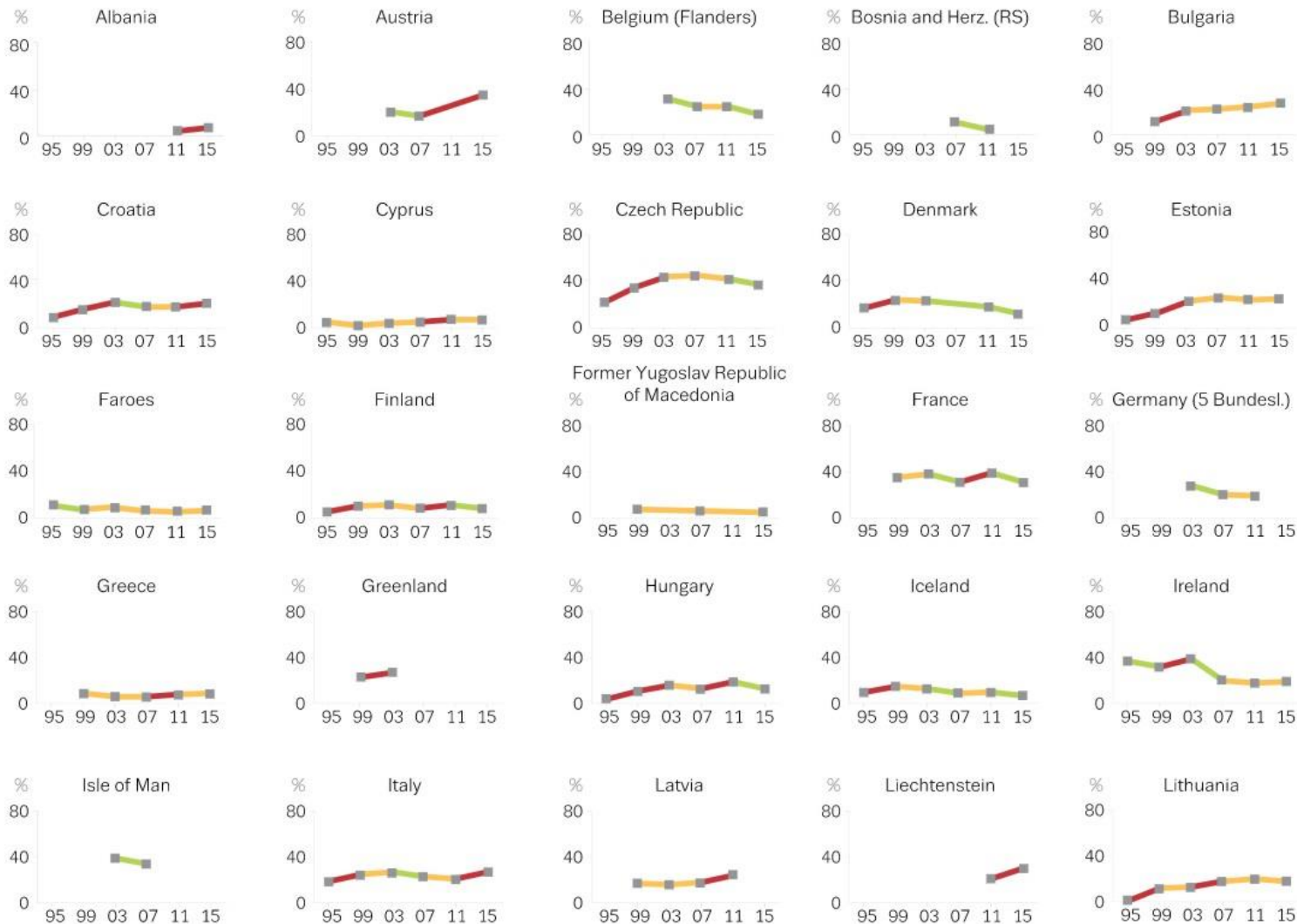
↑
Colour indicates significant difference between **boys** and **girls** (not tested for Spain and United States).

¹ Belgium (Flanders), Cyprus and Moldova: limited geographical coverage.
² Latvia, Spain and United States: limited comparability.

ESPAD 2015. – Marihuana ili hašiš u životu 1995. – 2015.

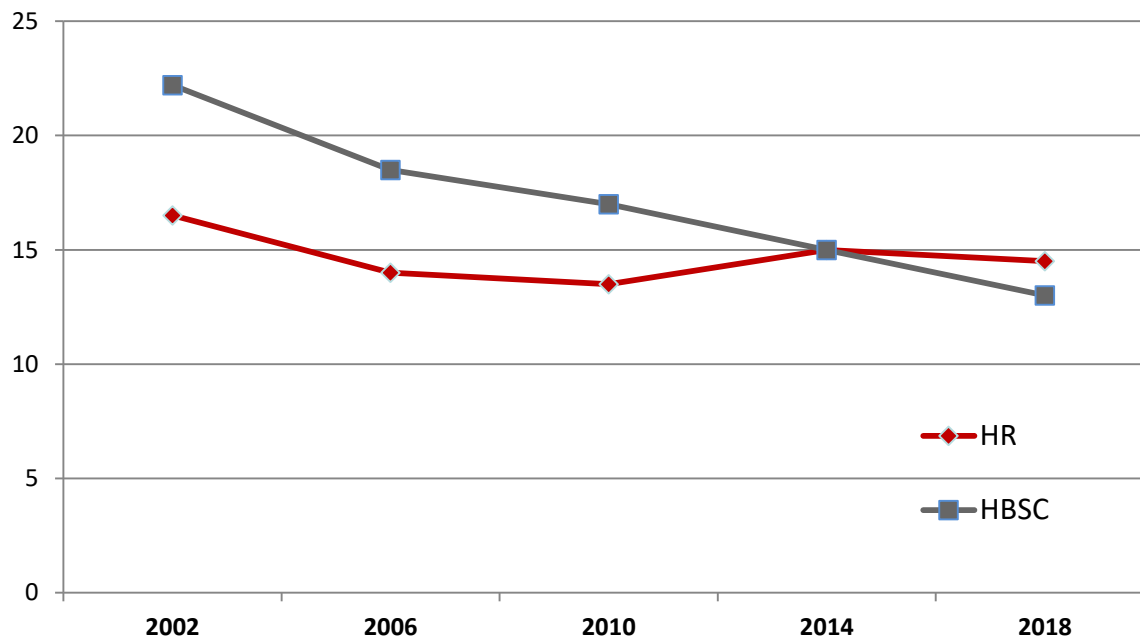
Figure 23b. Lifetime use of marijuana or hashish by country, 1995-2015. Percentages. (Table 64)

HBSC – Marihuana u životu 2002. – 2018.

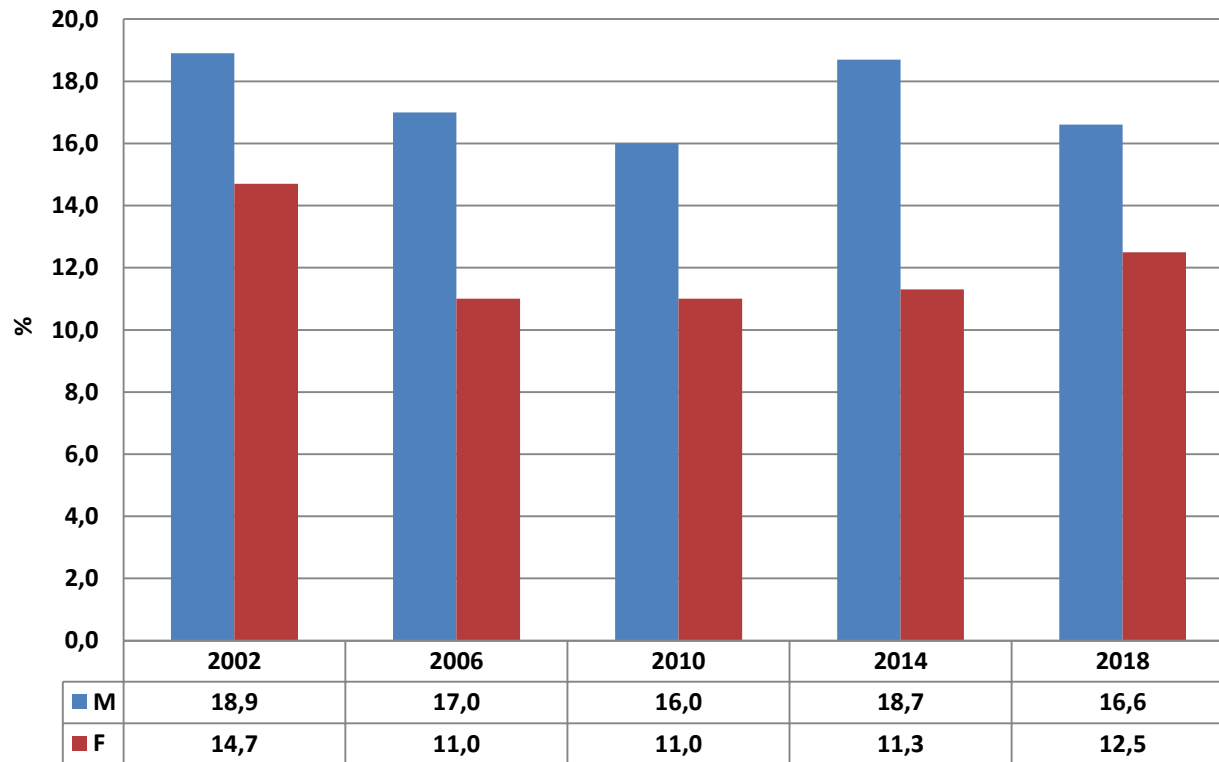
HBSC - Cannabis lifetime 15 yr.

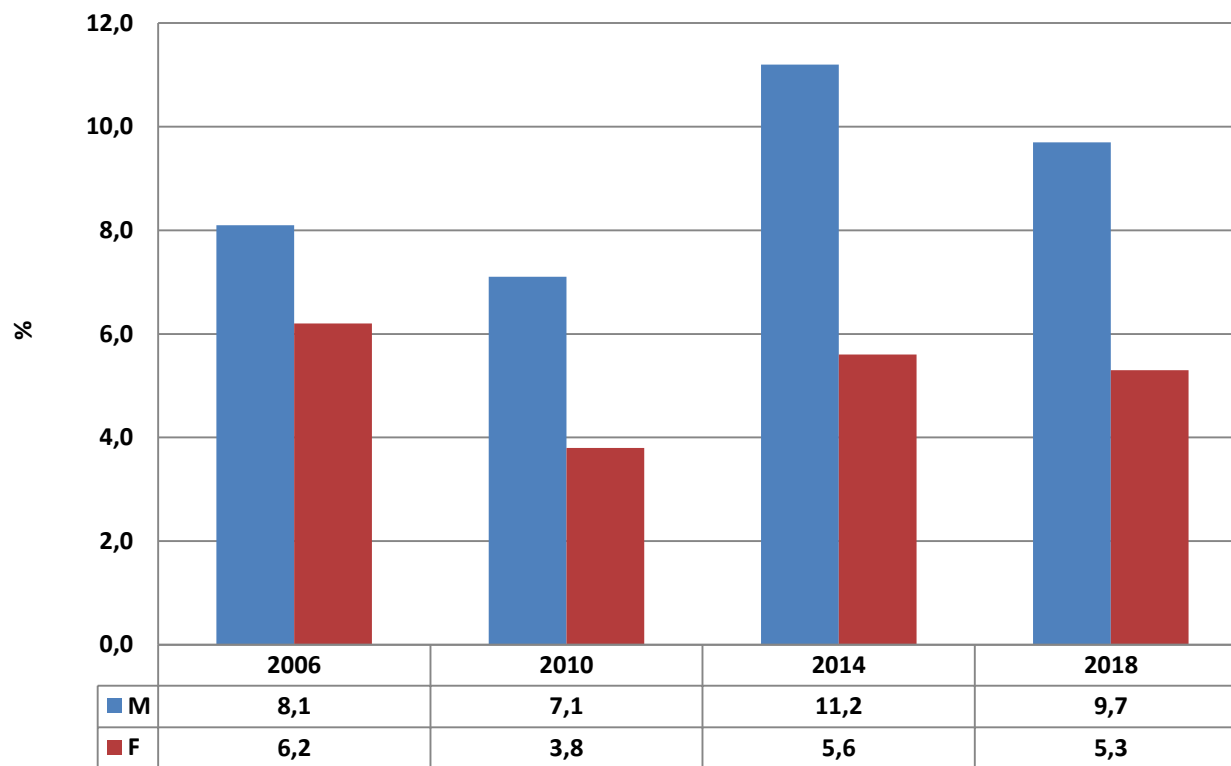
HBSC – Marihuana u životu 2002. - 2018.

Cannabis Lifetime - HR, 15 yr.

HBSC – Marihuana u posljednjih 30 dana 2006. - 2018.

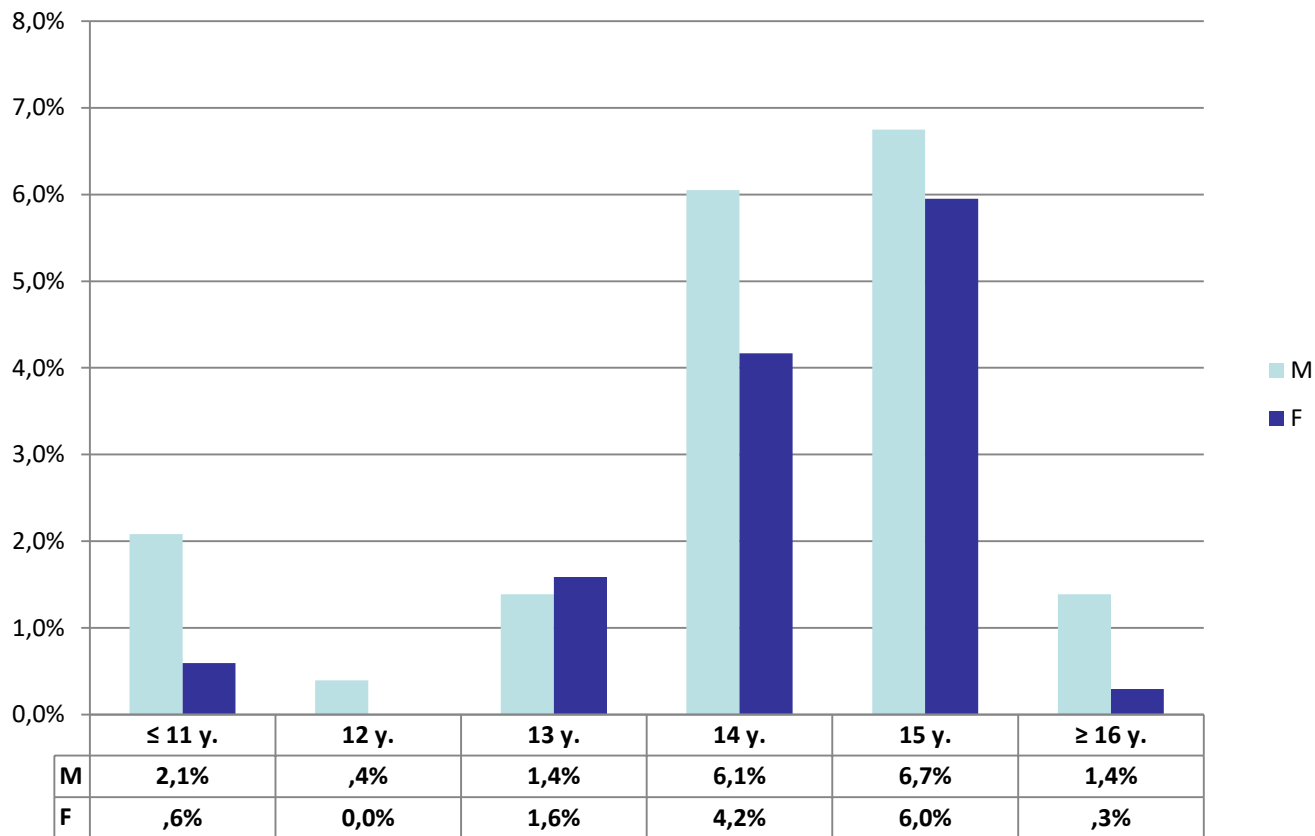
Cannabis 30-days - HR, 15 yr.

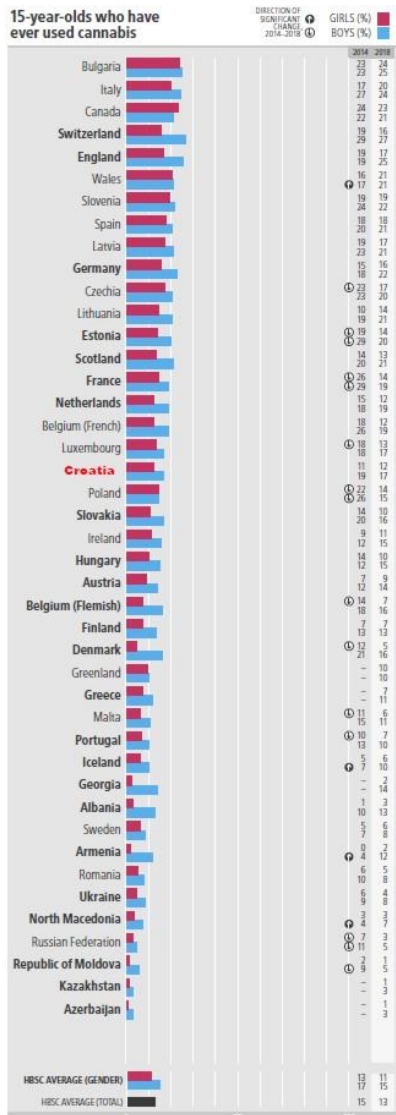
HBSC 2018. - Marihuana – dob prvog uzimanja

Cannabis - age of first use, HR 2018. 15 yr.

HBSC 2018. – Pušenje marihuane u životu i posljednjih 30 dana

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 (at p < 0.05); significant change between 2014 and 2018 (at p < 0.05) is denoted by an arrow indicating direction of change (averages for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significance are shown). No data were received from Norway and Serbia.

Note: country/region name in bold indicates significant gender difference in 2018 (at p < 0.05); significant change between 2014 and 2018 (at p < 0.05) is denoted by an arrow indicating direction of change (averages for 2014 and 2018 are not directly comparable and no significance are shown). No data were received from Norway and Serbia.